

III.

Kapitola 1

Analýza aktuální situace v oblasti integrace cizinců na území České republiky

Část 1. Analýza struktury cizinecké populace s ohledem na potřeby integrace

A. Úvod

Analýza struktury populace cizinců se zaměřuje na období do roku 2015, a je zacílena na prioritní cílovou skupinu politiky integrace – tj. na občany třetích zemí, kteří legálně pobývají na území České republiky (na základě povolení k trvalému pobytu nebo na vízum k pobytu nad 90 dnů, povolení k dlouhodobému pobytu a povolení k přechodnému pobytu). Tato analýza nezahrnuje občany Evropské unie/Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska, žadatele o mezinárodní ochranu ani osoby s uděleným azylem či doplňkovou ochranou.

Ke zpracování Analýzy struktury cizinecké populace byla využita statistická data z Cizineckého informačního systému Služby cizinecké policie, Českého statistického úřadu, který vyhodnocuje data předaná jednotlivými resorty, údaje MPSV týkající se situace v oblasti trhu práce (včetně kvalifikovaných odhadů MPSV týkajících se této situace za roky 2014 a 2015) a údaje získané z projektu realizovaného VÚPSV, jehož výstupem je Soustava kvantitativních ukazatelů monitorujících integraci cizinců z třetích zemí¹.

Zjištění vzešlá z Analýzy byla následně využita k formulaci integračních opatření a jejich účinnému zacílení na konkrétní skupiny cizinců. Zjištění byla zohledněna při tvorbě aktualizované Koncepce integrace cizinců a Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016.

B. Vyhodnocení jednotlivých ukazatelů integrace

Pobyt na území České republiky

Cílová skupina integrace cizinců k 31. červenci 2015 čítala celkem **266 855 státních příslušníků třetích zemí** (58,2 % z celkového počtu 458 710 cizinců pobývajících na území České republiky). Jejich **podíl na celkovém obyvatelstvu České republiky dosáhl 2,5 %**.

Počty cizinců ze třetích zemí legálně pobývajících v České republice dlouhodobě stoupají, od roku 2004 se téměř zdvojnásobily a k mírnému poklesu (o 0,2 %) jejich počtu došlo až v druhé polovině roku 2009 v souvislosti s dopady hospodářské krize. V současné době je možné pozorovat trend nárůstu počtu občanů EU v poměru k cizincům ze třetích zemí žijícím na území ČR.

Početně nejvýznamnější skupiny cizinců ze třetích zemí se dlouhodobě nemění. Mezi nejvíce početně zastoupené státní příslušníky třetích zemí v r. 2015 patří občané Ukrajiny (104 558), Vietnamu (56 665) a Ruska (34 787). Tyto tři státní příslušnosti tvoří téměř 3/4 osob, které jsou

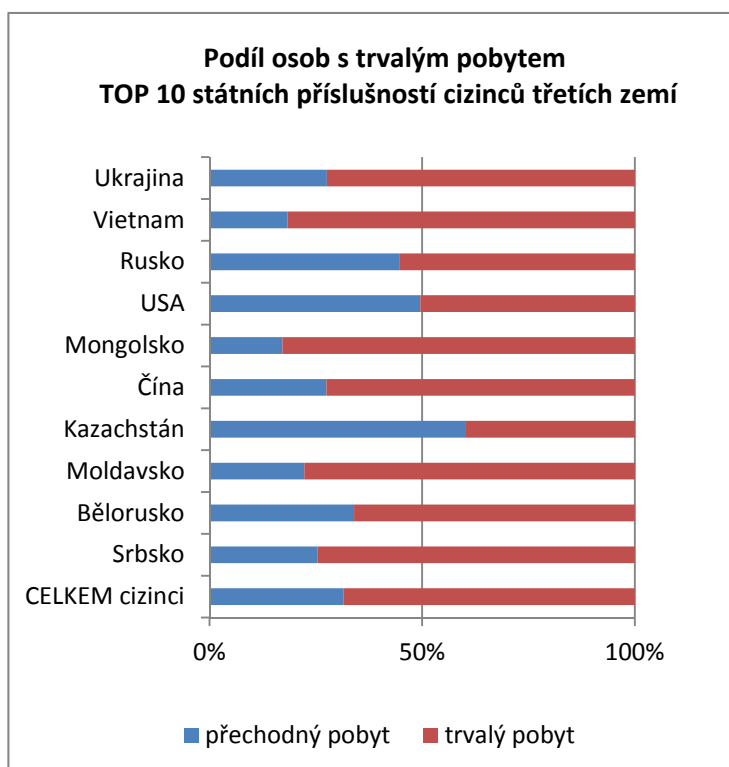
¹ Jedná se o výstup z projektu Metodika hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v České republice, realizovaného v letech 2009 – 2015 Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí (VÚPSV). Dílčím výstupem projektu je identifikace indikátorů integrace (ukazatelů hodnocení integrace), které umožňují kvantifikaci integračního procesu, jeho monitoring a vyhodnocování vývoje v oblasti integrace cizinců.

cílovou skupinou integrace. S výraznějším odstupem následují občané USA (6292), Mongolska (5813), Číny (5655), Kazachstánu (5146), Moldavska (5039), Běloruska (4765) a Srbska (2652).

Většina cizinců ze třetích zemí (68,5 %, 182 908) v České republice pobývá **trvale** (na základě povolení k trvalému pobytu). **Přechodně** (na základě dlouhodobého víza nebo povolení k pobytu) **na území žije celkem 83 947 cizinců** ze třetích zemí (tj. **31,5 %**). Dlouhodobě se podíl cizinců ze třetích zemí trvale pobývajících v České republice zvyšuje a aktuálně již dvojnásobně převyšuje počet cizinců žijících na území ČR přechodně. V roce 2007 tvořil podíl trvale žijících cizinců 40,1 %, v roce 2009 to bylo již 42,6 %.

V rámci největších skupin cizinců ze třetích zemí je u většiny patrný zájem o trvalé usídlení v České republice Mongolska (82,9 % osob s trvalým pobytem), Vietnamu (81,7 %), Přechodný pobyt převažuje pouze u občanů Kazachstánu (39,7 % osob s trvalým pobytem). Vyrovnaný zájem o přechodný i trvalý pobyt je patrný u občanů USA (50,4 % osob s trvalým pobytem).

Téměř třetina cizinců pobývajících na území ČR přechodně má pobytový status rodinného příslušníka.

Zastoupení žen mezi cizinci ze třetích zemí

Ženy představují významnou skupinu migrantů žijících v České republice. K 31.7. 2015 jejich počet dosáhl počtu 124 194 osob (46,5 %).

Přestože podíl žen na celkovém počtu cizinců ze třetích zemí v průběhu posledních let stabilně roste, **zastoupení žen se u jednotlivých státních příslušností poměrně výrazně liší**. Pokud bereme v úvahu státní příslušnosti, jejichž početní zastoupení přesahuje 500 osob s povoleným pobytem, tak naprosto nejvyšší zastoupení žen je u občanů Thajska (91,3 %). Další státní příslušnosti s nadpolovičním podílem žen jsou Filipíny (78,5 %), Bělorusko (59,3 %), Mongolsko (57,9 %), Rusko (56,8 %), Kazachstán (56,2 %) a Kyrgyzstán (54,6 %). Naopak státní příslušnosti s nejnižším podílem žen jsou Tunisko (8,1 %), Egypt (12,1 %), Nigérie (16,9 %), Alžírsko (17,3 %), Turecko (25,5 %) a Makedonie (27,3 %).

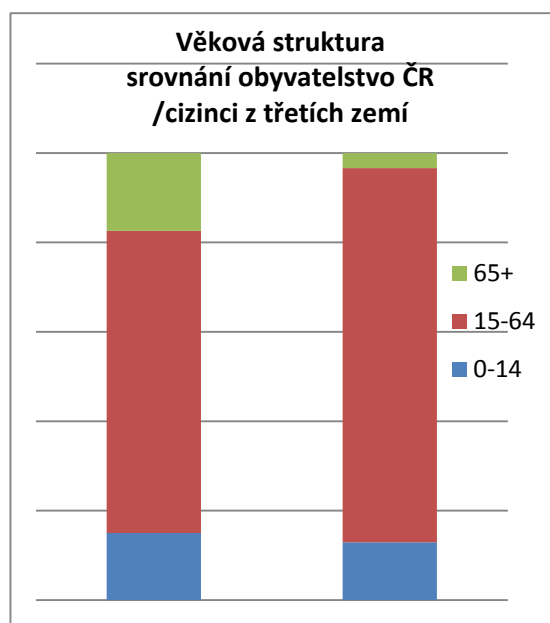
V případě nejpočetněji zastoupených státních příslušností, které nebyly zmíněny výše, zastoupení žen víceméně odpovídá úrovni celkového podílu: Ukrajina – 46,9 %, Vietnam – 44,2 %, USA – 38,3 %, Čína – 47,6 %, Moldavsko – 45,5 %, Srbsko – 32,9 %.

Věková struktura

Z hlediska věkové struktury mezi cizinci ze třetích zemí jednoznačně dominují osoby ve věku 15 – 64 let (přes 83 % z celkového počtu cizinců ze třetích zemí).

Na rozdíl od věkové struktury obyvatelstva České republiky je mezi cizinci podíl osob v post produktivním věku (nad 65 let) výrazně nižší, a to 3,4 % (9035 osob). Nicméně od roku 2009 došlo k nárůstu počtu cizinců v této kategorii o cca 1,5%.

Nezletilé osoby se na celkovém počtu cizinců ze třetích zemí podílejí 16,3 % (43 629 osob), převažují děti povinné základní školní docházkou (více než 21 tisíc osob), děti v předškolním věku (mladší 6 let) dosahují počtu přes 15 tisíc (téměř 1/3 z nich je ve věku do 2 let).

1. ZÍSKÁVÁNÍ ČESKÉHO OBČANSTVÍ

Počet cizinců, kteří se svojí státní příslušností zařadí mezi občany České republiky, od roku 2010 stabilně roste. V roce 2010 nabylo státní občanství České republiky 947 cizinců, v roce 2012 1565 cizinců, v roce 2014 již 4 518 cizinců. V roce 2014 získalo české občanství nejvíce státních občanů Ukrajiny - 2 075 (947 v roce 2013) a Ruska 463 (162 v roce 2013). Vysoký počet udělených občanství souvisí mimo jiné s novou právní úpravou², která plně opouští princip jediného státního občanství a naopak se zcela přiklání k možnosti dvojího (či vícero) státního občanství.

2. TRH PRÁCE A EKONOMICKÉ AKTIVITY CIZINCŮ³

K 30. 6. 2015 bylo evidováno celkem **74 818 cizinců** ze třetích zemí, kteří v České republice působili **jako zaměstnanci**⁴. Ve srovnání s rokem **2009** se počet zahraničních pracovníků ze třetích zemí snížil cca o 18 %

Téměř polovina zahraničních pracovníků (cca 34 000 osob) byla k 30. 6. 2015 zaměstnána na pozicích, které nevyžadují žádnou či jen minimální kvalifikaci⁵. Na pozicích s potřebou vysoké kvalifikace⁶ bylo zaměstnáno cca 15 tis. cizinců ze třetích zemí.

Dle odvětví a typu zaměstnání jsou cizinci ze třetích zemí nejvíce zaměstnáni v oblasti zpracovatelského průmyslu (cca 16 455 osob) stavebnictví (cca 11 tis. osob) a obchodu (9 tis. osob, tj. 12,21 %). Dále následuje oblast administrativy, pohostinství, vědy a výzkumu, a oblast informační a komunikační činnosti (cca 22 tis. osob). Zastoupení cizinců v dalších oblastech ekonomických činností je nižší.

² Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

³ Pozn.: S ohledem na problémy s informačními systémy pracuje MPSV pouze s počty zahraničních občanů za roky 2014-2015 v kvalifikovaných odhadech.

⁴ Zahnutí jsou cizinci z třetích zemí v postavení zaměstnanců a rovněž s postavením společníků a členů orgánů obchodních společností a družstev, pokud plní běžné úkoly pro společnost nebo družstvo.

⁵ Kategorie KZAM 9 - pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (25 620 osob), KZAM 8 - obsluha strojů a zařízení (8 863 osob)

⁶ Kategorie CZ-ISCO 1 - zákonodárci a řídící pracovníci; CZ-ISCO 2 – specialisté, CZ-ISCO 3 – techničtí a odborní pracovníci.

Počet evidencí na úřadech práce podle KZAM/CZ-ISCO v letech 2004 - 2011, 2014; 30.6.2015

Pramen: MPSV ČR

Source: MLSA

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2014*)	30.6.2015*)	
Celkem	107 984	151 736	185 075	240 242	284 551	230 709	215 367	217 862	260 999	299 293	Total
EU	75 017	96 423	119 914	144 594	140 917	139 120	143 772	154 327	196 345	224 475	EU
Ostatní	32 967	55 313	65 161	95 648	143 634	91 589	71 595	63 535	64 654	74 818	Other
Kzam_1								CZ-ISCO 1			
Celkem	3 468	4 659	5 540	6 128	7 084	7 639	8 144	8 056	9 924	11 044	Total
EU	2 446	3 112	3 979	4 459	5 013	5 408	5 795	5 800	7 276	8026	EU
Ostatní	1 022	1 547	1 561	1 669	2 071	2 231	2 349	2 256	2 648	3018	Other
Kzam_2								CZ-ISCO 2			
Celkem	7 970	10 614	14 172	16 537	19 452	20 893	23 287	27 223	31 969	36 469	Total
EU	5 357	7 326	10 196	12 404	14 302	15 686	17 450	20 495	24 819	28 076	EU
Ostatní	2 613	3 288	3 976	4 133	5 150	5 207	5 837	6 728	7 150	8 393	Other
Kzam_3								CZ-ISCO 3			
Celkem	8 750	11 339	13 874	16 402	19 478	19 772	21 227	20 445	21 866	23 991	Total
EU	7 127	8 765	11 160	13 326	14 868	15 563	16 854	16 553	18 148	19 588	EU
Ostatní	1 623	2 574	2 714	3 076	4 610	4 209	4 373	3 892	3 718	4 403	Other
Kzam_4								CZ-ISCO 4			
Celkem	2 389	4 141	6 330	7 108	8 534	8 778	9 565	10 003	13 707	16 572	Total
EU	1 994	3 008	5 076	5 698	6 406	6 742	7 443	7 845	10 867	12 634	EU
Ostatní	395	1 133	1 254	1 410	2 128	2 036	2 122	2 158	2 840	3 938	Other
Kzam_5								CZ-ISCO 5			
Celkem	5 038	7 216	9 514	11 092	13 483	14 624	15 977	19 756	26 154	30 000	Total
EU	3 891	5 068	7 202	8 172	9 440	10 284	10 951	13 248	16 298	18 097	EU
Ostatní	1 147	2 148	2 312	2 920	4 043	4 340	5 026	6 508	9 856	11 903	Other
Kzam_6								CZ-ISCO 6			
Celkem	2 710	2 905	2 539	2 439	2 593	2 429	2 016	1 626	1 540	2 105	Total
EU	1 275	1 261	897	1 165	1 133	1 115	949	807	964	1 251	EU
Ostatní	1 435	1 644	1 642	1 274	1 460	1 314	1 067	819	576	854	Other
Kzam_7								CZ-ISCO 7			
Celkem	40 653	48 048	51 854	61 716	68 775	48 601	45 071	38 192	39 440	44 217	Total
EU	30 901	33 816	36 930	39 071	38 470	33 560	33 175	28 466	32 501	36 431	EU
Ostatní	9 752	14 232	14 924	22 645	30 305	15 041	11 896	9 726	6 939	7 786	Other
Kzam_8								CZ-ISCO 8			
Celkem	16 059	24 402	31 260	43 996	49 738	34 906	34 227	40 999	42 733	49 842	Total
EU	12 808	19 728	24 177	30 938	27 038	26 294	25 957	32 696	35 515	40 979	EU
Ostatní	3 251	4 674	7 083	13 058	22 700	8 612	8 270	8 303	7 218	8 863	Other
Kzam_9								CZ-ISCO 9			
Celkem	20 920	38 376	49 919	74 390	94 905	72 885	55 684	51 408	73 481	84 876	Total
EU	9 191	14 304	20 227	28 944	23 774	24 310	25 055	28 288	49 811	59 256	EU
Ostatní	11 729	24 072	29 692	45 446	71 131	48 575	30 629	23 120	23 670	25 620	Other
Kzam_0								CZ-ISCO 0			

Celkem	27	36	73	434	509	182	169	154	185	177	Total
EU	27	35	70	417	473	158	143	129	146	137	EU
Ostatní	-	1	3	17	36	24	26	25	39	40	Other

*/ Údaje za rok 2014 a 2015 představují kvalifikovaný odhad počtu evidencí na úřadech práce.

Živnostenské podnikání cizinců ze třetích zemí⁷

Samostatně výdělečně činné osoby (živnostníci) jsou mezi cizinci ze třetích zemí výrazně početně zastoupeni. K 31. 12. 2014 bylo evidováno 57 721 samostatně výdělečně činných osob, což značí meziroční pokles o 6,6 %. Od roku 2011 (72 818) je možné sledovat trend poklesu počtu cizinců ze třetích zemí v kategorii samostatně výdělečně činných osob.

Mezi podnikateli - cizinci ze třetích zemí stabilně dominují občané Vietnamu (23 964 osob). Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinu tvoří státní příslušníci Ukrajiny (23 639 osob), s odstupem následovaní občany Ruska (1 967 osob).

Ačkoliv je zastoupení žen mezi podnikateli - cizinci ze třetích zemí (19 872) nízké a dosahuje úrovně 34,2 %, je možné od roku 2011 (33,5 %) sledovat mírně vzestupný trend.

3. SOCIÁLNÍ DÁVKY

Počet cizinců ze třetích zemí evidovaných na úřadech práce mezi uchazeči o zaměstnání⁸ je velmi nízký. K 30. červnu 2015 bylo na úřadech práce evidováno 5 977 těchto osob, z nich pak necelých 17 % (1 010 osob) pobíralo podporu v nezaměstnanosti. Od pololetí 2009 se nicméně jedná o nárůst o více než polovinu. Jejich počet se vyvíjel v souladu s vývojem celkové nezaměstnanosti a maximálních hodnot dosáhl na počátku roku 2014 (cca 7 500), od té doby postupně klesá.

Rovněž **na čerpání sociálních dávek se cizinci ze třetích zemí podílejí minimálně.** V červnu 2015 jejich podíl na celkovém počtu dávek dosáhl pouze 1,2 % (**19,1 tis. dávek**). Vývoj v oblasti čerpání sociálních dávek cizinci ze třetích zemí má nicméně jednoznačně rostoucí tendenci, a to jak v počtu vyplacených sociálních dávek, tak v objemu vyplacených peněz. Mezi roky 2009 a 2015 se počet vyplacených dávek téměř zdvojnásobil. Zvýšil se rovněž objem vyplacených peněz (zatímco v 1. pololetí 2009 bylo cizincům ze třetích zemí na sociálních dávkách vyplaceno celkem cca 199 mil. Kč, v 1. pololetí 2015 se již jednalo o 428 mil. Kč).

Lze předpokládat, že růst počtu a výplat dávek z veřejných rozpočtů je důsledkem synergického působení dlouhodobé tendence růstu počtu a podílu trvalých pobytů, počtu cizinců z třetích zemí bez příjmů z vlastní výdělečné činnosti a zvyšujícího se počtu mimo výdělečných pobytů (slučování rodin, studium, humanitární a jiné důvody)⁹.

4. VZDĚLÁVÁNÍ

Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod.

Mateřské školy navštěvuje ve školním roce 2014/2015 celkem 7 214 (ve šk. roce 2013/2014 celkem 6 037) dětí-cizinců. Z tohoto počtu má celkem 59 dětí udělený azyl. Nejvíce zastoupeni jsou

⁷ Údaje MPO

⁸ Do poloviny roku 2014 se jednalo o expertní odhad získaný rozdílem celkového počtu uchazečů o zaměstnání a počtu uchazečů o zaměstnání z řad občanů České republiky, Evropské unie/Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska. V současné době vede MPSV o uchazečích o zaměstnání ze třetích zemí samostatnou statistiku.

⁹ Viz výzkumný projekt Soustava kvantitativních ukazatelů monitorujících integraci cizinců z třetích zemí projekt EIF 2013-01, VÚPSV 2015 – závěrečný Policy Paper

státní příslušníci Vietnamu (1 859), Ukrajiny (1 694), Slovenska (1 370), Ruska (485) a Mongolska (179). V českých mateřských školách je celkem 92 dětí různých státních příslušností.

Nově se v roce 2014 začala sbírat data o dětech-cizincích, které navštěvují přípravné ročníky v základních školách před zahájením povinné školní docházky. Celkem se jedná o 164 dětí-cizinců (z toho 7 dětí s uděleným azylem). Nejvíce dětí v přípravných třídách je z Vietnamu (39), Ukrajiny (28) a Ruska (14). V přípravných třídách je celkem zastoupeno 28 státních příslušností.

Základní školy v České republice navštěvuje ve školním roce 2014/2015 celkem 16 477 žáků-cizinců, z toho 200 žáků-cizinců má udělený azyl. Podle četnosti dle státního občanství je nejvíce žáků-cizinců z Ukrajiny (4 039), Vietnamu (3 220), Ruska (1 321) a Mongolska (343). Do základních škol jsou žáci-cizinci zařazováni v souladu se školským zákonem, rozdíl v poskytování vzdělávání se nečiní mezi dětmi ze zemí Evropské unie, z třetích zemí nebo podle formy pobytu. Všichni žáci-cizinci mají stejná práva na vzdělávání a přístup ke školským službám za stejných podmínek jako děti, jejichž mateřským jazykem je čeština.

Na středních školách je v České republice ve školním roce 2014/2015 celkem 8 837 žáků-cizinců na středních školách, (z toho 37 žáků-cizinců má udělený azyl). Podle četnosti dle státního občanství je nejvíce žáků-cizinců z Ukrajiny (2 126), Vietnamu (1 994), Ruska (1 025) a Kazachstánu (180).

Stejně jako v předchozích typech škol počty žáků-cizinců studujících na konzervatořích se každý rok zvyšují, ve školním roce 2013/2014 jich bylo celkem 151, ve školním roce 2014/2015 se počet žáků-cizinců zvýšil na 217. Nejpočetnější skupina žáků-občanů 3. zemí je z Ruska (34), Ukrajiny (33) a Běloruska (6), z toho 1 žák s uděleným azylem.

Na vyšších odborných školách studuje ve školním roce 2014/15 celkem 552 cizinců, nejvíce je studentů z Ukrajiny (108), Ruska (93), Kazachstánu (23) a Běloruska (11). Z celkového počtu 552 cizinců má jeden udělený azyl. Vysoké školství je oblastí vzdělávání, ve které studuje nejvíce cizinců. Od akademického roku 2003/04 se počet cizinců studujících na českých veřejných a soukromých vysokých školách zvýšil přibližně třikrát, v současné době tvoří 11,9 % všech studentů veřejných a soukromých vysokých škol.

Nejvíce cizinců studuje na vysokých školách v Praze (49,2 % cizinců studujících na českých veřejných a soukromých vysokých školách) a dále v Brně (30,3 %). Pokud jde o cizince z 3. zemí, nejčastěji se jedná o studenty z Ruska (12,7 %), dále z Ukrajiny (5,5 %), Kazachstánu (3,5 %) a Vietnamu (2,2 %).

Cizinci na veřejných a soukromých vysokých školách nejčastěji studují ekonomické vědy a nauky (25,5 %) technické vědy a nauky (19,6 %), humanitní a společenské vědy a nauky (17,3 %) a zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky (17,2 %).

C. SHRNUTÍ

Počet cizinců ze třetích zemí, kterým byl udělen pobyt na území České republiky, se stabilně zvyšuje. S výjimkou období hospodářské krize, kdy došlo k dočasné stagnaci, se počty nově příchozích každoročně pohybují v řádech desetitisíců. **Nově příchozí tak z hlediska integrace představují nezanedbatelnou skupinu.**

Podíl cizinců ze třetích zemí, kterým byl udělen trvalý pobyt v České republice, činí 68,5 % (182 908) a v současné době převyšuje počet cizinců ze třetích zemí žijících na území České republiky přechodně (83 947).

Téměř tři čtvrtiny osob, jež tvoří primární cílovou skupinu integračních opatření, představují státní příslušníci tří zemí: Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace. Jedna třetina cizinců pobývajících na území ČR přechodně má pobytový status rodinného příslušníka.

Mezi cizinci z třetích zemí jednoznačně **dominují osoby v produktivním věku 15 - 64 let** (83%). Nezanedbatelná je však i skupina nezletilých, zejména **dětí povinných školní docházkou** (21 tisíc) a **dětí v předškolním věku** (15 tisíc).

Vzhledem k problémům s informačními systémy a částečné nedostupnosti dat v oblasti trhu práce a ekonomických aktivit cizinců lze pouze kvalifikovaně odhadovat trend nárůstu počtu ekonomicky aktivních občanů EU na území ČR a pokles počtu ekonomicky aktivních cizinců ze třetích zemí.

K 30. 6. 2015 bylo evidováno celkem 74 818 cizinců ze třetích zemí, kteří v České republice působili jako zaměstnanci. **Ve srovnání s rokem 2009 se počet zahraničních pracovníků ze třetích zemí snížil o 18,14%.** Téměř polovina zahraničních pracovníků byla k 30. 6. 2015 zaměstnána na pozicích, které nevyžadují žádnou či jen minimální kvalifikaci.

Mezi podnikateli - cizinci ze třetích zemí stabilně dominují občané Vietnamu (23 964 osob). Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinu tvoří státní příslušníci Ukrajiny (23 639 osob), s odstupem následování občany Ruska (1 967 osob).

Ačkoliv zastoupení žen mezi podnikateli - cizinci ze třetích zemí (19 872) je nízké a dosahuje úrovně 34,2 %, od roku 2011 (33,5 %) je možno sledovat mírně vzestupný trend.

Na čerpání sociálních dávek se cizinci ze třetích zemí podílejí minimálně. V červnu 2015 jejich podíl na celkovém počtu dávek dosáhl pouze 1,2 %, t.j. **19,1 tis. dávek.** Vývoj v oblasti čerpání sociálních dávek cizinci ze třetích zemí má nicméně jednoznačně rostoucí tendenci, a to jak v počtu vyplacených sociálních dávek, tak v objemu vyplacených peněz.

Část 2. Analýza problémů v oblasti integrace cizinců

1. Úvod

Migrační situace v České republice prochází výrazným vývojem postupně od 90. let, kdy Česká republika přestávala být pro migranty tranzitní zemí a postupně se stávala zemí cílovou. Imigrace do České republiky začala narůstat – **počet cizinců od roku 1989 stoupl více než třináctinásobně.**

Bylo zřejmé, že pokud nebude vytvořen účinný systém, jak imigranty zapojit do společnosti, hrozí vážné problémy v soužití obyvatel České republiky. Varovným příkladem byly zkušenosti některých zemí Evropy (Německo, Francie), které integraci cizinců podcenily na základě mylného předpokladu, že se zahraniční pracovníci posléze vrátí do svých domovských zemí. To se ovšem nestalo, a v 90. letech se země západní Evropy již potýkaly s vážnými problémy v soužití s cizinci.

Ministerstvo vnitra České republiky reagovalo na zvyšující se počet imigrantů **vytvořením systému integrační politiky cizinců** již na konci 90. let, tedy ještě před vstupem do Evropské unie. První státní Koncepci integrace cizinců schválila vláda v roce 2000 a zároveň vyčlenila na její realizaci nezbytné finanční prostředky. Tento dokument byl od té doby dvakrát zásadně aktualizován, a to v roce 2006 a 2011. Vláda ČR se problematikou integrace každoročně zabývá.

Zároveň s významnými změnami v početnosti a kulturní i sociální diversitě cizinců začaly být viditelnější i některé problémy spojené s migrací i integrací cizinců.

Potvrdilo se, že migrace může být efektivní a prospěšná cizincům i majoritní společnosti, pouze pokud je přímo provázána s integračními opatřeními.

Politika integrace cizinců reagovala na změny v migrační situaci a zaměřila se **na systematické vyhodnocování postavení cizinců** v České republice. S ohledem na změnu integračních potřeb cizinců a priorit integrační politiky se zvýšil důraz na **zkvalitnění obsahu** a distribuce integračních opatření, **spolupráci s regionální a lokální veřejnou správou** a na rozšíření spektra subjektů podporujících integraci. Integrační politika České republiky je oceňována i zeměmi Evropské unie s dlouholetou tradicí imigrace, které v oblasti integrace vnímají Českou republiku jako rovnocenného partnera a přebírají její příklady dobré praxe. Zkušenost České republiky se stala inspirací pro integrační politiky některých zemí EU (Rakousko, Litva, Estonsko, Lotyšsko, Polsko) a dalších států (Arménie, Moldávie, Rusko atd.)

Za období pěti let od aktualizace Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2011 se **podařilo dosáhnout pokroku v řadě oblastí souvisejících s integrací cizinců.** Nikdy však nelze říci, že integrace bylo dosaženo – integrace je dlouhodobý setrvalý proces. **Lze však konstatovat, že politika integrace cizinců České republiky zaznamenává řadu úspěchů.** Integrační opatření přispěla ke zlepšení postavení cizinců i vzájemných vztahů, nicméně vývoj migrace i politické situace jak v České republice, tak v Evropě i ve světě staví před Českou republiku stále nové výzvy. **K řešení tak zůstává i řada nově vyvstalých problémů.**

2. Vztah majority k cizincům

Česká republika je doposud zemí s téměř nulovou hodnotou konfliktů mezi komunitami cizinců žijících na území České republiky a majoritní společností. Pokud jde o subjektivní zkušenost cizinců s odmítáním ze strany majority, více než třetina cizinců (38 %) uvádí zkušenost s xenofobií, naopak více než polovina cizinců (60 %) projevy xenofobie ze strany Čechů nezaznamenala¹⁰.

V některých lokalitách s vyšší koncentrací dlouhodobě pobývajících cizinců případně zahraničních návštěvníků byly v předchozích letech **krátkodobě zaznamenány negativní postoje skupin obyvatelstva vůči specifickým skupinám cizinců**, které se odehrávaly na úrovni verbálních

¹⁰ viz Průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich náhledů na majoritní společnost a život v ní, kap. 10 Závěr, VÚPSV, v.v.i Praha 2015, projekt EIF 2013-02

projevů nebo protestních shromáždění. Nicméně ve vztahu mezi majoritou a cizinci přechodně či trvale pobývajících na území ČR prakticky nebyly zaznamenány zásadnější projevy averze či agrese.

Migrační realita posledních několika let s sebou nicméně **přináší riziko** některých průvodních jevů jako je xenofobie, rasismus, extremismus či jiné projevy negativních postojů jedinců či skupin ve vztahu k cizincům. V tématu migrace se často objevuje řada zkreslených informací, které následně přispívají k nevyvážené debatě a povědomí veřejnosti o této problematice. Zejména uprchlická krize v polovině roku 2015 polarizovala společnost a otevřela **diskusi v rovině občanské i politické i zvýšený zájem veřejnosti o migrační politiku a problematiku soužití s cizinci**.

Reakce veřejnosti na otázku přijímání většího počtu uprchlíků oscilují mezi negativními postoji na jedné straně a vstřícností na straně druhé. Diskuse se odehrává v rovině politické i občanské debaty, případně demonstrací.

Výrazněji se začala projevovat islamofobní scéna. Některá uskupení mobilizovala proti přítomnosti muslimské komunity v ČR a začala akcentovat islamofobii. Těmto uskupením se nedařilo získat podporu široké veřejnosti ani přes to, že se snažila využít poměrně mediálně atraktivní témata, jako jsou mezietnické napětí či vztah české populace k muslimské komunitě.¹¹ Část občanské společnosti se naopak proti těmto aktivitám důrazně vymezila.

Vzhledem k uvedenému vývoji bude cílem integrační politiky prohlubovat systém komunikace se širokou veřejností o problematice migrace a integrace ve vztahu k občanům i k cizincům, **důsledně čelit xenofobním tendencím ve společnosti a aktivně působit proti projevům nenávisti vůči cizincům** při dodržení požadavků daných právním řádem.

Důraz bude kladen na principy a nástroje integrace, na intenzivní propagaci integračních opatření státu a činnosti organizací podporujících integraci, na objasňování významu integrace v budování harmonického soužití s cizinci.

3. Vztah cizinců ke společnosti v České republice – bariéry integrace z pohledu cizinců

Cizinci z třetích zemí žijící v ČR netvoří kompaktní sourodé společenství, ale skupinu vnitřně diferencovanou. S určitou mírou zobecnění lze konstatovat, že **cizinci si na české společnosti nejvíce cení svobodu společnosti, ve které žijí, a bezpečnost této země**, a také péči o životní prostředí. Naopak menší pozornost věnují české kultuře, tj. zvykům, literatuře, kinu, divadlu atd. Lze tedy usuzovat, že cizinci před českou kulturou upřednostňují spíše civilizační výdobytky české společnosti. Kulturní odlišnosti přitom tvoří součást subjektivně vnímaných bariér integrace cizinců do české společnosti.¹²

Pokud jde o bariéry integrace identifikované samotnými cizinci, potvrzuje se, že zásadní bariérou integrace je neznalost či limitovaná znalost češtiny - za bariéru integrace ji považuje 59 % cizinců s přechodným pobytem, ale i 48 % cizinců s trvalým pobytem. Za Uplatnění se na trhu práce považuje za překážku integrace 7 % cizinců. K pocitům nesounáležitosti přispívalo i přesvědčení či osobní zkušenost cizinců s odměřeností majority vůči nim. Pokud jde o důvěru cizinců k příslušníkům majority, pak většina cizinců Čechům důvěřovala (celkem 81 %), lze tedy předpokládat, že **mezi cizinci převládá spíše pozitivní vnímání členů majoritní společnosti**. Současný stav společnosti v České republice cizinci hodnotí pozitivněji než současný stav v zemi jejich původu.

V oblasti problémů se začleňováním do společnosti téměř pětina cizinců (18 %) uvádí, že s integrací žádné problémy nemá, zatímco neochotu začlenit se do majoritní společnosti deklarovalo celkem 8 % respondentů¹³. Pro cizince byla nejvíce ceněnou hodnotou rodina (za velmi důležitou ji považovalo 87 %), následně pak práce v České republice. Vysokou důležitost připisovali dále ve shodné míře majetku/penězům a úspěchu v práci, tj. hodnotám zajišťujícím ekonomickou

¹¹ Viz např. Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2014

¹² viz pozn. č. 13

¹³ Tamtéž. Jednalo se zejména o Rusy (téměř polovina), pak o Ukrajince (necelá třetina), nejméně o Vietnamce (šestina).

existenci jedince či rodiny. Méně důležité hodnoty pro ně představovalo vzdělání, volný čas, politika v zemi jejich původu a oblast životního prostředí. Nejméně důležité skutečnosti z vybraných představovalo náboženství/víra (za velmi důležité považovala náboženství /víru necelá čtvrtina cizinců) a politika v České republice - ta byla velmi důležitá pouze pro cca šestinu cizinců¹⁴.

Byly identifikovány oblasti se sníženou orientací cizinců, mezi něž patří nárok na sociální dávky, školství, nárok na podporu v nezaměstnanosti a další vzdělávání dospělých. **Pozitivní postoje cizinců** vůči členům majority posilovalo zejména prohlubování **vzájemné interakce, zkušenosti s českým prostředím a nekumulování negativních zkušeností** s majoritou.

4. Dobrovolnost vs. povinnost integrace

Integrace cizinců do společnosti je v zájmu státu resp. jeho obyvatel, stejně jako v zájmu cizinců. Integrace doposud není povinností, ale právem - využívání nabídky integračních opatření závisí na rozhodnutí cizince samého. Možnosti participovat na integračních opatřeních však využívají pouze někteří z cizinců. **Pokud cizinci setrvávají na území České republiky dlouhodobě, jejich úsilí o integraci nelze nadále stavět výhradně na principu dobrovolnosti.**

V této souvislosti je předmětem diskusí a úvah zvýšení požadované znalosti českého jazyka pro povolení trvalého pobytu z úrovně A1 (která jako příliš nízká nesplňuje požadavek, aby cizinci byli schopni samostatně komunikovat v češtině) na úroveň A2 dle SERRJ¹⁵, a povinnost pro nově příchozí cizince absolvovat úvodní adaptačně-integrační kurz.

5. Integrace cizinců na regionální a lokální úrovni:

Jedním z cílů integrační politiky České republiky je přenesení integrace na regionální a lokální úroveň. Klíčovým předpokladem pro začlenění cizinců i bezkonfliktní soužití ve společnosti je aktivní působení územní samosprávy.

V krajích je zpravidla zřízena funkce regionálního koordinátora pověřeného také integrací cizinců; Tito koordinátoři však zároveň vykonávají řadu dalších agend a nedisponují dostatečnými kompetencemi ani prostorem pro plnohodnotný výkon koordinace integrace cizinců v kraji.

Regionální úroveň: vybudování sítě regionálních Center na podporu integrace cizinců: Vzhledem k absenci regionální integrační politiky podpořilo ministerstvo vnitra nový nástroj integrace - regionální Centra na podporu integrace cizinců na území České republiky (dále jen „Centra“), která poskytují komplexní integrační služby¹⁶ a pokrývají svojí činností 13 krajů České republiky vč. hlavního města Prahy. Ve zbývajícím kraji (Středočeském) je integrace podporována prostřednictvím Integračního centra Praha a projektů nestátních neziskových organizací.

Centra úzce spolupracují s nestátními neziskovými organizacemi – ty jsou zapojeny buď jako partneři Center nebo jsou přímým realizátorem projektu některých Center. Centra zároveň vycházejí vstříc potřebě integrace na lokální úrovni – integrační služby poskytují ve většině měst vždy v daném kraji.

Centra byla zřízena na bázi projektů s využitím prostředků Evropského fondu pro integraci cizinců z třetích zemí; od roku 2015 se **Centra potýkají se zásadním propadem financování** ze strany

¹⁴ Viz: Průzkum veřejného mínění cizinců z třetích zemí o otázkách integrace a jejich náhledů na majoritní společnost a život v ní. VÚPSV v.v.i. Praha 2015. Respondenty tohoto průzkumu byli Rusové, Ukrajinci a Vietnamci žijící v České republice. Průzkum byl realizován v rámci projektu EIF 2013-02

¹⁵ Společný evropský referenční rámec pro jazyky

¹⁶ Centra jsou střediskem integračních aktivit v regionu. Zajišťují poskytování informací jak cizincům, tak majoritě vč. orgánů veřejné správy. Poskytují cizincům poradenství ambulantní i terénní (s důrazem na sociální práci v prostředí cizinců – streetwork), kurzy češtiny a socio-kulturní orientace, adaptačně-integrační kurzy atd. Organizují platformy integrace cizinců v regionu, podporují rozvoj občanské společnosti - spolupracují s neziskovým sektorem a usilují o aktivizaci komunit cizinců, podporují v rámci svých aktivit komunikaci a vzájemné poznání mezi cizinci a majoritou.

EU (snížení alokovaných prostředků nového Azylového, migračního a integračního fondu na polovinu). **Do budoucna je nezbytné najít způsob, jak zajistit rozvoj a trvalou udržitelnost sítě Center.**

S propadem financování ze strany EU fondů, ale i se zpožděním poskytování dotačních prostředků jak z tohoto fondu, tak zdrojů Evropského sociálního fondu, se potýkají také nestátní neziskové organizace NNO. Je nezbytné hledat řešení této situace, která může vést ke snížení kvality i kontinuity služeb poskytovaných NNO v oblasti integrace cizinců.

Lokální úroveň: systém integračních projektů obcí (dříve emergentních projektů): Ministerstvo vnitra vyvinulo a dotuje úspěšný program integračních projektů obcí (dříve „emergentních“ projektů). Tyto projekty jsou komplexním preventivním opatřením potenciálního vzniku či mírnění napětí v soužití cizinců a ostatních obyvatel, zejména v obcích s významným počtem cizinců. **Realizaci projektů obcí lze považovat za velmi efektivní** - aktivity v rámci projektů přispěly ke zklidnění vztahů s cizinci v řadě obcí (Havlíčkův Brod, Plzeň, Pardubice, Teplice, Praha-Libuš.)

Nenaplnily se obavy některých samospráv, že obyvatelé obce realizaci integračního projektu nepodpoří – **aktivity projektů byly vesměs přijaty příznivě** a zapojuje se do nich stále širší komunita místních obyvatel včetně cizinců. Přesto však tento integrační **projekt aktuálně realizuje pouze 10 obcí** (měst, městských částí, případně městských obvodů). Klíčovým **úkolem je motivovat i další obce k realizaci projektu.**

Občanská společnost sehrává důležitou roli v procesu integrace cizinců. Velký potenciál v realizaci integrace cizinců mají nestátní neziskové organizace (dále NNO), které se zabývají problematikou cizinců ze třetích zemí, některé z nich již řadu let.

Nicméně NNO působí především ve velkých městech (zejména v Praze). V řadě regionů však doposud nepůsobí žádná NNO, která by se zabývala cizineckou problematikou, což přináší řadu problémů plynoucích z nerovnoměrného poskytování integračních služeb v jednotlivých regionech a lokalitách. I s ohledem na tuto skutečnost byl počínaje rokem 2009 budován systém regionálních Center na podporu integrace cizinců, jejichž úkolem je zasíťovat integračními službami vždy celý region, a to v synergii s ostatními subjekty v regionu.

6. Informovanost cizinců. Orientace cizinců ve společnosti. Boj proti zprostředkovatelům

Určitý počet cizinců stále ještě dává před osobním vyřizováním svých záležitostí spojených s pobytem či zaměstnáním přednost zprostředkovatelům (tzv. klientům), nejčastěji osobám z vlastní komunity, které jsou ochotny vyřídit jim věc tzv. na klíč, nikoli však nezištně a ne vždy v souladu s legálními postupy. V důsledku této praxe se cizinci často stávají obětí manipulace. I přes jisté snížení role zprostředkovatelů v poslední dekádě¹⁷ je nezbytné cizince motivovat k samostatnému vyřizování jejich záležitostí. **K prevenci závislosti na zprostředkovatelích - tedy stavu nevýhodného jak pro cizince, tak pro celou společnost - a k posílení orientace cizinců ve společnosti bylo vyvinuto několik účinných nástrojů:**

a) **Adaptačně-integrační kurzy pro cizince „Vítejte v ČR“:** podařilo se vytvořit systém jednodenních „uvítacích“ kurzů, který nově příchozí cizince seznámí zejména se základními právy a povinnostmi a poskytne kontakty na úřady a další organizace, které jim mohou být nápomocné. Tyto významně podporují informovanost cizinců a snižují riziko ztráty legálního pobytu. **Kurzy jsou cizinci hodnoceny jako úspěšné a potřebné. Účast v kurzu je doposud dobrovolná; do budoucna je nezbytné zajistit absolvování kurzů všem nově příchozím cizincům – zvažuje se forma legislativně zakotvené povinnosti.**

b) **Podpora informovanosti a soběstačnosti** cizinců prostřednictvím **asistenčních služeb cizincům** při vyřizování pobytových záležitostí. Asistence je cizincům poskytována nestátními neziskovými

¹⁷ Výzkumný projekt Využívání bezplatných služeb pro cizince z 3. zemí v hl. m. Praze a návrh strategie a úkolů zaměřených na podporu integrace cizinců z 3. Zemí, VÚPSV, v.v.i. Praha 2014

organizacemi v rámci projektů dotovaných ministerstvem vnitra. Nadále je nezbytné klást důraz na **vzdělávání asistentů i tlumočnicků a efektivitu a kvalitu asistenčních služeb**.

c) **Vytvoření uceleného systému informování cizinců**, ale i většinové společnosti, a jeho **průběžná aktualizace**. V zemích původu je distribuován preventivní informační „balíček“ informací pro potenciální migranty; byl zřízen nový webový rozcestník www.imigracniportal.cz; průběžně je aktualizována stránka www.cizinci.cz (MPSV společně s MV); k dispozici je informační linka pro cizince (emailová i telefonická) a řada informačních publikací, letáků, videí a také instruktážní film k vyřizování pobytových záležitostí „Jak na to“ (vždy v řadě jazykových verzí).

d) Byly identifikovány **oblasti, ve kterých se cizinci dostatečně neorientují**, m. j. oblast školství včetně dalšího vzdělávání dospělých a oblast sociálního zabezpečení (včetně nízké informovanosti o podmínkách vzniku nároku na starobní důchod). Je třeba věnovat pozornost těmto oblastem, stejně jako **zvyšování informovanosti** cizinců o právech a povinnostech všech obyvatel České republiky¹⁸.

e) Ženy-cizinky, které jsou zvláště zranitelnou skupinou, se stávají také oběťmi domácího násilí a násilí na ženách. Je proto nezbytné zaměřit preventivní opatření na tuto cílovou skupinu a zprostředkovat ženám-cizinkám informace, kde v takovém vyhledat pomoc¹⁹.

f) Je nezbytné **posílit prezentaci a propagaci nabídky integračních služeb**.

7. Znalost českého jazyka a přístup ke vzdělání

Zásadním úkolem integrace je **zajištění rovných příležitostí dětí - cizinců ve vzdělávání**. Žáci-cizinci z třetích zemí mají právo na bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků. Pokud mají právo pobytu na území České republiky, mají žáci-cizinci přístup k předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání a ke školským službám²⁰

Výzvou je **rostoucí počet cizinců ve školách**, které nejsou vždy připraveny zajistit výuku dětí-cizinců. Roli zde hraje nízké povědomí škol o povinnosti zařazovat děti-cizince do výuky případně neochota čelit zvýšené náročnosti při výuce dětí-cizinců. V některých školách ještě přetrvává nepřilíživá praxe, kdy žáci-cizinci neznalí češtiny jsou zařazováni až o několik ročníků níže než odpovídá jejich věku. Mimořádné úsilí ze strany učitelů vyžaduje integrace starších dětí, nově nastupujících po příjezdu do ČR do vyšších ročníků základní školy. **Probíhá diskuse, zda je vhodnější žáky-cizince, kteří neumí česky, zařadit po nástupu do školy přímo do výuky ve třídě, nebo jim nejprve umožnit absolvovat intenzivní kurz češtiny**. Neznalost češtiny komplikuje rovněž komunikaci mezi rodiči žáků a školou. Jen málo škol k podpoře této komunikace využívá služby tlumočnicků či pedagogických asistentů.

Určitý problém představují **nedostačující kapacity pro přípravu pedagogů** k výuce dětí-cizinců češtině i zvyšování jejich interkulturních kompetencí. Vyřešena není **systémová finanční podpora** výuky češtiny a doučování žáků-cizinců na školách.

Byly identifikovány **problémy se školní docházkou 2. generace dětí-cizinců**: ačkoli je v ČR evidováno 16.819 dětí-cizinců s trvalým pobytem, do škol dochází jen 10 047 dětí. Celkem tedy 6 772 dětí školou povinných nenavštěvuje školu. Nabízejí se dvě možnosti: buď tyto děti pobývají na území ČR a neplní povinnou školní docházku, nebo pobývají v zemi původu a neplní tak účel trvalého pobytu v České republice (tj. porušují pravidla zákona o pobytu cizinců).

¹⁸ Viz Průzkum veřejného mínění cizinců z 3. zemí o otázkách integrace a jejich náhledů na majoritní společnost a život v ní. VÚPSV, v.v.i. Praha, 2015

¹⁹ Viz usnesení vlády z 23.2.2015 č. 126 Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015-2018

²⁰ Z. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), § 7 a § 20.

Jiným problémem jsou případy **žáků-cizinců, jejichž rodiče se aktuálně nenacházejí na území České republiky** a děti jsou zde v péči jiných osob. Je otázkou, zda všechny z těchto dětí-cizinců jsou v evidenci škol a plní povinnost školní docházky.

Dosud nevyřešena zůstává **situace dětí migračního původu**, případně dětí ze smíšených rodin, které již jsou občany České republiky, česky však neumí – tedy **děti s odlišným mateřským jazykem**. Většina finančních zdrojů na integraci cizinců neumožňuje zacílit integrační opatření včetně výuky češtiny na tyto děti.

Kurzy češtiny pro dospělé poskytují všechna regionální Centra na podporu integrace cizinců i řada nestátních neziskových organizací. Jedná se zpravidla o kurzy bezplatné, případně kurzy se zálohou vratnou po absolvování kurzu.²¹ V některých regionech zájem o kurzy češtiny stagnuje, naopak v hl. m. Praze (kde žije téměř polovina cizinců na území ČR) **zájem cizinců o návštěvu jazykových kurzů vysoce přesahuje nabídku**. Problémem jsou obtíže cizinců týkající se sladění jazykového vzdělávání a rodinného a pracovního života, a také řádné dokončení jejich účasti na kurzu. Je naprosto nezbytné výrazně **posílit kapacitu kurzů češtiny pro dospělé na všech úrovních pokročilosti, zajistit jejich kvalifikovanou úroveň, možnost návaznosti jednotlivých kurzů dle úrovně znalostí češtiny a nabídku nástrojů pro samostudium češtiny**.

Účast cizinců na veřejném životě, politická participace

Cílem integrační politiky je i nadále podporovat otevřenost společnosti, vzájemnou komunikaci a aktivní zapojení cizinců do občanské společnosti. V České republice nejsou zřizovány poradní orgány cizinců. Cizinci jsou však v řadě míst členy poradních orgánů (platform), výborů a komisí krajů i municipalit, kde se m. j. podílejí na vytváření komunitních plánů a integračních strategií. Touto formou se cizinci mohou přímo účastnit rozhodování o věcech veřejných na krajské a místní úrovni a zapojují se do tvorby veřejné politiky.

Někteří z cizinců svých práv využívají, a to nejen pokud jde např. o právo petiční, shromažďovací, účast v anketách, zakládání sdružení cizinců atd. Zapojují se do činnosti občanského sektoru, pracují ve většině regionálních Center na podporu integrace cizinců (včetně krajských platform Center), některé z NNO jsou přímo organizacemi cizinců žijících v ČR. Je úkolem majority **podporovat aktivní účast cizinců na veřejném životě**.

O politické participaci cizinců, zejména pokud jde možnosti přiznání **volebního práva na místní úrovni** cizincům ze třetích zemí s povolením k trvalému pobytu v České republice, probíhá na všech úrovních **intenzivní diskuse**. Vláda o této problematice jednala opakovaně,²² avšak návrh na přiznání volebního práva cizincům ze třetích zemí neakceptovala. Vláda vyslovila v roce 2015 souhlas s ratifikací Úmluvy o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni Rady Evropy v rozsahu její kapitoly A (svoboda projevu, shromažďování a sdružování), avšak s výhradou kapitol B a C Úmluvy²³.

Cizinci mohou po pěti letech pobytu v České republice získat trvalý pobyt, a tím i veškerá sociální práva ve stejné míře jako občané státu. Po deseti letech pobytu v České republice mohou požádat o udělení občanství, přičemž se nemusí vzdát občanství země svého původu – zákon²⁴ umožňuje dvojí občanství, cizinci druhé generace mohou občanství získat prohlášením²⁵. Rozhodnutí stát se občanem České republiky lze považovat za významný projev sounáležitosti a vůle sdílet osudy

²¹ Řada cizinců navštěvovala komerční jazykové kurzy, ať již soukromě nebo v některé jazykové škole.

²² Dne 3. září 2014 (usnesení vlády č. 726) a dále dne 1.12.2014, kdy vláda přijala usnesení č. 999 z 1.12.2014 k předložení Úmluvy o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s její ratifikací.

²³ Sbírka mezinárodních smluv ČR č. 51/2015, částka 32. Pro ČR vstupuje Úmluva v platnost 1. listopadu 2015.

²⁴ zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, nabytí účinnosti od 1.1.2014.

²⁵ Prohlášení bude moci učinit cizinec ve věku 18 až 21 let, který má na území ČR povolen trvalý pobyt a nejpozději od věku 10 let se až k datu prohlášení nejméně dvě třetiny této doby oprávněně zdržuje na území ČR.

země s ostatními obyvateli České republiky. Občanstvím cizinci získají veškerá politická práva, včetně práva volebního.

Pokud jde o postoj samotných cizinců, z výzkumu vyplynulo, že jejich preference volební participace v posledních dvou letech mírně stoupá. Zájem o účast v místních volbách projevila čtvrtina respondentů²⁶ (r. 2012 měla zájem pětina z nich), většina respondentů zájem neprojevila. Volit v národních volbách projevilo zájem 27 % respondentů (v r. 2012 to bylo 21 %).²⁷ Členství v politických stranách by si přálo pouze 12 % respondentů²⁸.

8. Přístup cizinců ke zdravotní péči:

Oblast zdravotního pojištění cizinců, zejména těch, kteří nespádají do veřejného zdravotního pojištění a jsou povinni si zřídit komerční zdravotní pojištění, je po řadu let dlouhodobě diskutovanou záležitostí. Nejzávažnějším problémem je neochota komerčních pojišťoven pojistit některé osoby (např. vzhledem k jejich věku či závažnějšímu onemocnění), případně se pojištění na některé nemoci nevztahuje. Limitujícím faktorem je i neochota některých lékařů zaregistrovat komerčně pojištěného cizince (s ohledem na nutnost smluvního vztahu mezi lékařem a pojišťovnou).

Rozsáhlá **veřejná kampaň** zejména nestátních neziskových organizací již několik let usiluje o to, **aby všichni cizinci** dlouhodobě pobývající na území České republiky **byli začleněni do veřejného zdravotního pojištění**.

Zdravotním pojištěním cizinců se vláda České republiky zabývala na svých jednáních ve světle svých předchozích usnesení²⁹, **debata o zdravotním pojištění cizinců** pokračovala i v roce 2015. Úkol vypracovat a vládě předložit do 30. září 2015 **návrh nové právní úpravy zdravotního pojištění cizinců** byl uložen ministrům vnitra, zdravotnictví a financí. Návrh nové právní úpravy má vymezit kategorie cizinců, na které se bude vztahovat systém veřejného zdravotnického pojištění, a kategorie cizinců, na které se bude vztahovat povinnost mít sjednání zdravotní pojištění cizinců. Současně má nová právní úprava vymezit rozsah povinného zdravotního pojištění cizinců.

Aktuálně (listopad 2015) probíhá meziresortní připomínkové řízení k návrhu tohoto materiálu.

9. Financování integrace

Prostředky alokované ve státním rozpočtu na realizaci Koncepce integraci cizinců se až na výjimky neměnily již od r. 2006 – každoročně na ně vláda vyčleňovala 25 mil. Kč, nicméně pro rok 2016 byly prostředky ze státního rozpočtu na integraci cizinců navýšeny, a to zejména vzhledem ke změnám v migrační situaci a ke snížení objemu prostředků fondů EU.

Řada integračních projektů byla doposud financována také ze zdrojů EU (Evropský sociální fond, Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí). Od r. 2015 dochází ke změně fondů Evropské unie – vznikl nový Azylový, migrační a integrační fond - AMIF, v kterém jsou zdroje od roku 2015 sníženy na polovinu, zatímco počet cizinců žijících v České republice i potřeby integrace naopak stoupají.

²⁶ Účasti na místních volbách se dožadovali Rusové (30 % z nich), Ukrajinci (26 %) a občané Vietnamu (19 %). Zájem projevovali zejména cizinci s VŠ vzděláním a vyššími příjmy, se zájmem o státní občanství nebo sloučení rodiny.

²⁷ Viz výzkumný projekt *Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí*, D.Schebelle, M.Horáková, projekt EIF, VÚPSV, v.v.i. Praha 2012, 2014

²⁸ O členství v politické straně neprojevili žádný zájem vysokoškolsky vzdělaní cizinci.

²⁹ Usnesení č. 930 12.11.2014 k Souhrnné zprávě o plnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů v roce 2013 - Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů, a dále usnesení vlády č. 992 ze dne 1.12.2014 k Analýze zdravotního pojištění cizinců při jejich pobytu na území České republiky.

III.

Kapitola 2

Aktualizovaná „Koncepte integrace cizinců – Ve vzájemném respektu“

1. Úvod

Záměrem materiálu Aktualizovaná Koncepte integrace cizinců³⁰ (dále jen Koncepte) je definovat postup České republiky v oblasti integrace cizinců. Koordinací realizace Koncepte integrace cizinců je pověřeno Ministerstvo vnitra České republiky, na realizaci Koncepte se však podílí řada dalších resortů. Každé z ministerstev je odpovědné za realizaci politiky integrace v rozsahu své gesce.

Koncepte přímo souvisí s dalšími dokumenty a materiály přijatými vládou, zejména se **Strategií migrační politiky ČR včetně komunikace tématu migrace směrem k veřejnosti**³¹. Záměrem Strategie je jasně definovat vyváženou a flexibilní migrační politiku České republiky, včetně jejích zásad, cílů a nástrojů. Migrační strategie České republiky musí vést k posilování pozitivních aspektů migrace a k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik. Současně byla jako průřezový nástroj zpracovávána **Komunikační strategie** pro informování veřejnosti.

Koncepte je provázána i s dokumentem **Státní integrační program**³² (SIP), zaměřeným na pomoc azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany při zajištění jejich začlenění do společnosti. Součástí SIP je i pomoc při zajištění zaměstnání případně rekvalifikace, bezplatná výuka češtiny, a v případě azylantů také zajištění bydlení. Koncepte SIP nenahrazuje, ale doplňuje.

Politika integrace cizinců je nedílnou součástí legální migrace, na kterou musí bezprostředně navazovat. Integrační politika musí reagovat na nové skutečnosti a potřeby jak cizinců, tak i české společnosti. Úspěšnost integrace je přímou podmínkou prospěšnosti a efektivity migrace.

Integrace je dlouhodobý proces začleňování cizinců do společnosti, na kterém se nezbytně podílejí jak cizinci, tak majoritní společnost. Integrace je procesem dvoustranným, případně i trojstranným - na průběh integrace má do jisté míry vliv i působení země původu.

Integrační politika vychází ze zkušenosti, že předcházet problémům v soužití je vždy snadnější než čelit následkům nezvládnuté integrace.

Úkolem integrační politiky je vytvářet cizincům podmínky pro jejich začlenění do společnosti, vyvolávat a podporovat jejich aktivní participaci, garantovat dodržování jejich práv, ochranu před diskriminací, vytvářet podmínky pro nekonfliktní soužití ve společnosti Připravenost a ochota majoritní společnosti akceptovat cizince a účastnit se procesu integrace je důležitým prvkem integračního procesu.

Ze strany cizinců se předpokládá individuální osobní odpovědnost, iniciativa a vůle zapojit se do společnosti, znalost práv, plnění povinností a dodržování zákonů České republiky, respekt k hodnotám přijímající země i Evropské unie.

2. Cílová skupina integračních opatření

- Dochází k významnému rozšíření cílové skupiny Koncepte integrace cizinců o držitele mezinárodní ochrany. Protože vzhledem k vývoji migrační situace lze v ČR předpokládat zvýšení počtu osob s udělenou mezinárodní ochranou, mohou relevantní integrační nástroje

³⁰ Pod pojem „cizinec“ jsou v tomto materiálu zahrnováni jak muži-cizinci, tak ženy-cizinky.

³¹ usnesení vlády č. 621 ze dne 29. července 2015

³² Usnesení vlády č. 954 ze dne 20. listopadu 2015

využívat i držitelé mezinárodní ochrany (tedy osoby, které získaly azyl či doplňkovou ochranu). Cílová skupina integrace cizinců je tedy definována následovně: Primární cílovou skupinou integračních opatření v plném rozsahu zůstávají cizinci z třetích zemí,³³ kteří dlouhodobě legálně pobývají na území ČR. Koncepce integrace cizinců nově umožní držitelům mezinárodní ochrany využívat relevantní integrační nástroje nad rámec Státního integračního programu³⁴ podle jejich potřeb, včetně přístupu k adaptačně-integračním kurzům.

- Specifická integrační opatření budou zacílena také na cizince v předmigračním období v zemích původu.
- Ve výjimečných případech mohou být součástí cílové skupiny integračních opatření (jako doplňková cílová skupina) také občané zemí Evropské unie³⁵, pokud je to nezbytné pro řešení jejich osobní kritické situace.
- Cílovou skupinou je i majoritní společnost vzhledem k tomu, že integrace je oboustranným procesem.
- Cílovou skupinou Koncepce nejsou žadatelé o mezinárodní ochranu³⁶, jejichž zajištění a práva jsou dána specifickým zákonem.³⁷

Cizincům ve zranitelném postavení bude v rámci integrační politiky věnována zvýšená pozornost. Jedná se zejména o:

- děti cizinců: podporovat jejich začlenění do vzdělávacího systému a získání dobré znalosti češtiny jako podmínky jejich dalšího vzdělávání a osobnostního rozvoje. Nezbytné je zapojení dětí cizinců společně s dětmi majority do volnočasových aktivit (kulturních, vzdělávacích, sportovních ad.) k poznávání reality života v ČR a doplnění komplexnosti jejich vzdělání;
- mládež - druhou případně třetí generaci mládeže z řad cizinců v ČR již usazených, případně naturalizovaných. Je nezbytné podporovat jejich zapojení do vzdělávacího systému, iniciativu samostatně řešit své záležitosti i postavení ve společnosti, umožnit jim aktivní zapojení do integračního procesu; podporovat i uvědomění o jazyce a hodnotách země původu a předcházet tak jejich odcizení resp. vykořenění;
- ženy-cizinky, a to nejen ženy ekonomicky aktivní, ale i ženy v domácnosti, zejména vzhledem k jejich klíčové roli ve výchově dalších generací; je nutné umožňovat jim účast na integračních aktivitách a snižovat riziko jejich izolace pomocí cílených informací a adresné nabídky integračních opatření, zejména výuky češtiny a orientace ve společnosti; zároveň pak posílit prevenci domácího násilí;
- rodiny cizinců vč. rodinných příslušníků cizinců: zprostředkovat jim informace o zásadách zdravotní péče o děti, školském systému vč. povinné školní docházky a o významu účasti dětí na mimoškolních aktivitách, podporovat komunikaci a spolupráci rodin se školou. Informace se musí zaměřit i na hledisko sociálního zabezpečení, včetně otázky důchodového zabezpečení (budoucích) seniorů v České republice.

³³ Tedy zemí mimo Evropskou unii, země EHP a Švýcarska.

³⁴ Dlouhodobě existující Státní integrační program (SIP) garantuje speciální péči o uprchlíky danou předpisy EU i národní legislativou, potřeba integrace uprchlíků však převyšuje služby poskytované tímto programem. V tomto smyslu dochází k přímé provázanosti Koncepce integrace cizinců se Státním integračním programem. Koncepce Státní integrační program nenahrazuje, pouze jej doplňuje.

³⁵ V případě občanů EU se nejedná o imigraci, ale využívání volného pohybu osob v rámci EU. Občané EU mají garantován rozsah práv srovnatelný s právem státních občanů České republiky; prostor pro určité motivační či sankční nástroje v procesu jejich integrace je tedy minimální. Krom toho se vychází z předpokladu již zavedených standardů a služeb směřovaných na občany Evropské unie.

³⁶ Integraci žadatelů o azyl nepodporuje ani ČR ani žádný z dotačních programů EU. Nicméně žadatelé o azyl mají řadu práv: jsou účastníky veřejného zdravotního pojištění, po 6 měsících pobytu mají přístup na trh práce, mají existenční zajištění a přístup do sociálního i právo na kontakt s právníkem i sociálním pracovníkem.

³⁷ Z. o azylu z č.325/199 ve znění pozdějších předpisů.

3. Cíle integrační politiky

Cílem integrační politiky je podpořit integraci jako proces, který vede k bezproblémovému a oboustranně prospěšnému soužití cizinců a majority, k budování vědomí sounáležitosti a spoluodpovědnosti za společné soužití a vybudování vzájemně provázané a komunikující společnosti. Integrace cizinců je klíčová pro zachování sociální soudržnosti společnosti, pro její ekonomický, sociální i kulturní rozvoj.

Na podporu integrace nelze rezignovat. Nedostatečná nebo neúspěšná integrace přináší riziko vytváření uzavřených komunit cizinců, sociální fragmentace společnosti, nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu ve společnosti. Izolovanost cizinců by mohla vést k vytváření vlastních paralelních společenských struktur.

Cílem integrační politiky v návaznosti na migraci je podpořit začlenění cizinců do společnosti, docílit klidné soužití s cizinci, zamezit vzniku negativních sociálních jevů a zajistit ochranu práv a bezpečnost všech obyvatel České republiky.

Integrační politika směřuje k podpoře soběstačnosti cizinců, tak aby byli schopni plnohodnotně se zapojit do života společnosti, řešit svou individuální životní situaci samostatně, bez závislosti na jiných subjektech. Je žádoucí, aby cizinci byli schopni důstojného života v České republice a sami sebe dokázali vnímat jako součást této společnosti. V tomto ohledu je tedy cílem integrační politiky umožnit cizincům, aby:

- znali svá práva a byli schopni dostát svým povinnostem,
- orientovali se v novém prostředí, poznali zvyklosti a způsob života v přijímající zemi, kterou si zvolili za svůj nový ať už dočasný či trvalý domov,
- rozuměli a byli schopni komunikovat v češtině,
- byli samostatnými a soběstačnými po stránce sociální i ekonomické,
- měli dostatek informací o tom, kde v případě potřeby naleznou pomoc a podporu.

Integrační politika zároveň napomáhá tomu, aby majoritní společnost byla otevřená a vstřícná k cizincům a podporovala jejich úsilí o začlenění do společnosti. Integrace je sdílenou odpovědností cizinců i majoritní společnosti v České republice.

Možnost účasti na integračních opatřeních a aktivitách náleží všem cizincům, zaměření a rozsah těchto opatření se však bude odvíjet od relevantních potřeb cizinců a délky a důvodu pobytu. Integrační opatření musí reflektovat aktuální potřeby cizinců i vzájemného soužití, musí proto být adresná a široce dostupná; cizinci musí být plně informováni o nabídce integračních opatření i o jejich významu a přínosu.

Rozvoj integrační politiky bude směřovat k **vytvoření systému integrované péče o cizince prostřednictvím propojení jednotlivých aktérů integrace** – veřejných institucí (územních samospráv, Úřadů práce, zdravotnických zařízení, škol ad.), Center na podporu integrace cizinců, sociálních partnerů a neziskových organizací.

5. Informovanost

Nízká míra informovanosti cizinců o právech a povinnostech (spolu s neznalostí češtiny) je limitujícím prvkem integrace a zároveň hlavním zdrojem zvýšené zranitelnosti a závislosti cizinců. Posílení informovanosti cizinců, zejména kontinuální zvyšování informovanosti o právech a povinnostech obyvatel ČR v oblasti sociálního zabezpečení a školství, proto bude i nadále jednou z priorit integrační politiky.

Cizincům budou informace poskytovány jak ve všech fázích jejich pobytu na území České republiky, tak i v předmigračním období.

Poskytování informací cizincům bude posíleno aktivním vyhledáváním a oslovováním cílové skupiny, především prostřednictvím terénní práce (streetworku)³⁸, přímo navazujícími službami (poradenství, asistence, doprovázení) a reflektováním konkrétních potřeb cizinců *s důrazem na adresnost, srozumitelnost a využitelnost poskytovaných informací*. Zároveň bude posílena kontrolní činnost zaměřená na relevantnost poskytovaných informací a kvalitu integračních služeb.

Informační zdroje včetně publikací, letáků, webových stránek atd. budou průběžně aktualizovány a překládány do jazyků srozumitelných cizincům.

Ke zvýšení účinnosti opatření budou diversifikovány nástroje k předávání informací. Vzhledem k širšímu přístupu cizinců na internet bude šíření informací založeno také na vytváření a využívání nových informačních zdrojů – m.j. sociálních sítí, mobilních aplikací, virálních videí v jazycích cizinců, což může umožnit předávání informací zajímavou formou i skupinám cizinců těžko přístupným jiným způsobům informování.

Zásadní roli v prohlubování informovanosti cizinců i majority, ale také v realizaci a propagaci dalších integračních aktivit, budou mít regionální Centra na podporu integrace cizinců, a dále nestátní neziskové organizace a jednotlivé rezorty. Informovanost o nabídce bezplatných integračních služeb a o organizacích, které je poskytují, bude i nadále stěžejním faktorem ovlivňujícím míru využívání služeb pro cizince na území.

Dostatek informací, možnost otevřené diskuse a vlastní aktivity, sdílený pocit odpovědnosti jsou **významnou prevencí** před pocity nejistoty a ohrožení, které mohou u majority nabýt podoby xenofobie či odmítání cizinců. Šíření informací proto bude zacíleno i na prohlubování informovanosti odborné i laické veřejnosti. Klíčové aktéry integrace je nezbytné aktivizovat k většímu zapojení do realizace Koncepce.

Je nezbytné i nadále podporovat aktivity sociálních partnerů v oblasti informování cizinců, odstranění diskriminace, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

6. Komunikace

Základním úkolem je posilovat důvěru veřejnosti prostřednictvím větší otevřenosti a sdílení informací při dodržení požadavků daných právním řádem. Jako nezbytné se jeví prohloubení komunikace se širokou veřejností o problematice migrace a integrace ve vztahu k občanům i k cizincům a o řešení této problematiky. K oslovování veřejnosti budou využity nástroje přímé komunikace, m.j. pravidelné informování veřejnosti o aktuálním vývoji migrace i o základních ukazatelích integrace s cílem ujistit veřejnost o cílené a kvalitní práci odváděné v oblasti integrace a o jejích výsledcích.

Komunikační strategie se orientuje především na národní aktéry s důrazem na odbornou i širší veřejnost, politickou sféru a média.

Komunikace se zaměří na setrvalou osvětu majority zaměřenou na poznávání života cizinců, kultury a zvyklostí zemí jejich původu. Veřejnosti je třeba zprostředkovávat objektivní informace o cizincích v ČR, vyvracet mýty, stereotypy a předsudky vůči cizincům, důsledně čelit xenofobním tendencím ve společnosti a aktivně působit proti projevům nenávisti vůči cizincům.

Bude vytvořena a naplňována **nová komunikační strategie** zaměřená na odbornou i širší veřejnost včetně cizinců žijících v České republice, která umožní informování veřejnosti, diskusi ve veřejném prostoru i získávání zpětné vazby. Základem této strategie bude **informační kampaň**, která bude formou veřejných debat pokrývat celé území ČR. Komunikační strategie bude provázána se Strategií migrační politiky.

³⁸Streetwork je důležitý nástroj k navázání kontaktu, nástroj předávání informací o nabídce služeb a možnosti pomoci příp. nástroj terénní sociální práce v prostředí specifických skupin cizinců, např. osob sociálně znevýhodněných, ohroženými sociálním vyloučením, závislostmi apod.

Zároveň bude vytvořena a naplňována nová PR integrace, komunikující vůči veřejnosti opatření státu realizovaná na podporu integrace cizinců. Posilována bude i komunikace s konkrétními skupinami aktérů – např. s koordinátory jednotlivých resortů v rámci grémia, při pravidelných diskusních setkáváních s představiteli krajů a obcí, vysokých škol, s nestátními neziskovými organizacemi, s Centry na podporu integrace cizinců, v rámci odborných seminářů pro realizátory projektů.

Součástí komunikační strategie bude provozování speciálních webových stránek o migraci a integraci. V rámci mezinárodní spolupráce budou zpracovávány a distribuovány přehledy migračních aktualit, budováno povědomí o situaci a nových trendech v oblasti migrace a integrace v zahraničí, přenos praktických zkušeností, spolupráce a využívání výsledků mezinárodních projektů v oblasti integrace.

7. Integrační politika na regionální a lokální úrovni

Proces integrace probíhá zapojením do života místní komunity v místech pobytu a pracovních aktivit cizince, prostřednictvím sociální interakce cizinců s členy místních komunit. **Do popředí tak vystupuje nezbytnost sídelní integrace.**

Integrační politika bude ke zvýšení efektivity integračních opatření i nadále realizována nejen na národní, ale i regionální a lokální úrovni, zejména prostřednictvím aktivizace krajů i obcí a zvýšenou intenzitou spolupráce s nimi. **Úkolem krajů a obcí je aktivní podpora integrace cizinců**, podpora rozvoje občanské společnosti na regionální i lokální úrovni, stejně jako podpora participace cizinců na veřejném životě.

Na regionální úrovni bude kontinuálně podporována a rozvíjena činnost sítě krajských Center na podporu integrace cizinců (Centra), která jsou nezastupitelným nástrojem integrace cizinců na úrovni krajů.

Úkolem Center je zajistit cizincům rovný přístup k integračním službám a ke kvalifikované integrační podpoře na srovnatelné úrovni ve všech krajích České republiky, poskytovat informace a podporu jak cizincům, tak majoritě vč. orgánů veřejné správy, a to ve spolupráci s aktéry integrace v regionech, zejména s nestátními neziskovými organizacemi (dále jen NNO).³⁹ **Vzhledem ke klíčové roli Center v integraci cizinců je do budoucna nezbytné zajistit trvalou udržitelnost Center** - ukotvit Centra tak, aby byla stálým prvkem systému s předvídatelným finančním zázemím a bez ohledu na provozovatele s co nejvyšší kvalitou služeb. Zároveň je nezbytné **posílit propagaci činnosti Center**.

Na lokální úrovni se osvědčila a bude i nadále podporována realizace integračních projektů obcí⁴⁰ (dříve emergentní projekty) vzhledem k tomu, že k procesu integrace dochází právě na lokální úrovni. Integrační projekty garantované samosprávami jsou výrazem vstřícnosti k cizincům a vůle pomoci jim v začleňování do společenství místních obyvatel. Koncepce si klade za cíl **rozšiřovat spektrum obcí** realizujících integrační projekt obce, a to prostřednictvím cílené propagace a motivace obcí, adresného působení pracovníků ministerstva vnitra i relevantních nestátních neziskových organizací a využití spolupráce v této oblasti s Centry na podporu integrace cizinců. Posílena bude **propagace výsledků projektů obcí** i výstupů každoroční **celostátní konference obcí**, které tyto projekty již realizují. Zároveň bude podpořena debata o hlubším a systémovějším zapojení obcí do integrace cizinců.

³⁹ Centra podporují integraci cizinců prostřednictvím poradenství ambulantního i terénního, kurzů češtiny a socio-kulturní orientace, tlumočení, asistence atd. Do své činnosti aktivně zapojují cizince, podporují komunikaci a vzájemné poznání mezi cizinci a majoritou a rozvoj občanské společnosti v krajích. Zajišťují monitoring situace cizinců v krajích. Platformy podporované Centry zajišťují provázanost a synergii aktérů integrace napříč obory, organizacemi a institucemi, ve spolupráce s kraji a samosprávami obcí.

⁴⁰ a to ve spolupráci s Centry na podporu integrace cizinců, občanskou společností v místě, školami, organizacemi cizinců a dalšími subjekty;

Průběžný **monitoring situace** a vzájemných vztahů⁴¹, který je součástí projektů obcí a regionálních Center, je významným zdrojem informací o vývoji situace; může sloužit jako **systém včasného varování a podnět k rychlé reakci či řešení** identifikovaného problému v přímé spolupráci se samosprávami, případně i s Úřady práce, zaměstnavateli a NNO.

Občanská společnost, zejména nestátní neziskové organizace zabývající se integrací cizinců, mají značný potenciál v oblasti integrace a jsou vítaným partnerem v realizaci Koncepce integrace cizinců. Jejich role v integraci je důležitá jak na národní, tak zejména na regionální a lokální úrovni. Významným způsobem se zapojují do realizace projektů obcí i činnosti Center - tři z Center (v kraji Ústeckém, Královéhradeckém a v Praze) jsou provozována přímo nestátními neziskovými organizacemi, NNO jsou statutárními partnery Center v Jihomoravském kraji a v hl.m.Praze, některá další centra s NNO spolupracují.

8. Adaptačně - integrační kurzy. Socio-kulturní orientace ve společnosti

Cizinci budou mít i nadále možnost absolvovat adaptačně-integrační kurzy Vítejte v ČR. Tyto kurzy budou lektorované a tlumočené do jazyka cizinců a budou nabízeny co nejdříve po příchodu cizinců do České republiky s cílem pomoci jim orientovat se v novém prostředí, seznámit je s jejich možnostmi, právy i povinnostmi v rámci jejich setrvání v ČR a také s riziky neplnění těchto povinností, s místními poměry a zvyklostmi a se základními hodnotami ČR i EU. Cílem kurzů je i pomoci cizinci vymanit se ze systému závislosti na zprostředkovatelích a poskytnout cizincům informace o možnosti využívat pomoci úřadů, Center na podporu integrace cizinců a nevládních neziskových organizací.

Absolvování úvodních adaptačně-integračních kurzů může být do budoucna v některých případech součástí podmínek pobytu na území - je předpokládáno zavedení povinné účasti na adaptačních kurzech pro nově příchozí cizince. Možnost dobrovolného absolvování kurzu však budou mít i cizinci již pobývajících na území ČR, nově se tato možnost bude vztahovat i na držitele mezinárodní ochrany.

Cizincům s dlouhodobým a trvalým pobytem budou i nadále poskytovány kurzy a semináře zaměřené na sociální a kulturní orientaci a na konkrétní aspekty každodenního života.

Pořádány i nadále budou také kurzy přípravy na zkoušky z reálií k žádosti o občanství.

Kurzy socio-kulturní orientace ve společnosti je vhodné propojovat s výukou češtiny případně s tematickými semináři, umožňovat cizincům účast na integračních aktivitách a snižovat riziko izolace cizinců, zejména pak žen – cizinek, pomocí cílených informací a adresné nabídky integračních opatření.

Nelze opomíjet skutečnost, že také ženy-cizinky se stávají oběťmi domácího násilí a násilí na ženách, je proto nezbytné zaměřit se jak na prevenci, tak zprostředkovat ženám-cizinkám informace a kontakty na organizace, na které se v případě potřeby mohou obrátit o pomoc.

9. Znalost českého jazyka

Neznalost češtiny představuje jednu ze zásadních integračních bariér. Úroveň znalosti českého jazyka má přímý vliv na rozvoj sociálního i pracovního potenciálu cizinců, na intenzitu a kvalitu interakce mezi cizinci a majoritou a na rozšíření možností jejich integrace do majoritní společnosti.

Dospělí cizinci: Integrační politika se zaměří na zvýšení rozsahu a variability nástrojů výuky českého jazyka na různých úrovních pokročilosti, včetně možností samostudia, na dosažení srovnatelné kvality výuky češtiny, na posílení nabídky kurzů češtiny, na informovanost o dalších možnostech dalšího vzdělávání.

⁴¹ V rámci monitoringu nejsou požadovány osobní údaje.

Znalost češtiny na úrovni A1, doposud požadovaná pro trvalý pobyt, není dostačující oporou pro samostatnou komunikaci cizince. Do budoucna se proto **předpokládá zvýšení požadované znalosti češtiny na úroveň A2** (podle SERRJ⁴²) u cizinců žádajících o trvalý pobyt. Bude tedy vytvořen systém přípravy a zkoušek z češtiny na úrovni A2, nicméně o připravované změně úrovně zkoušky pro trvalý pobyt bude ještě pokračovat diskuse na expertní úrovni.

Děti-cizinci: Vzdělávání dětí cizinců je nutno věnovat zvýšenou pozornost i vzhledem k tomu, že v České republice se **počty dětí a studentů z třetích zemí lineárně zvyšují**, a to v mateřských, základních, středních i vysokých školách. Během posledních let se jen počet dětí cizinců v mateřských školách navýšil o 74 %, na základních školách o 16 % a na středních školách o 40 %⁴³.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vytvořilo v roce 2014 prostřednictvím NIDV **sítě 13 krajských kontaktních center** podpory s cílem zabezpečovat informační, metodickou a vzdělávací pomoc učitelům a školám prostřednictvím tzv. krajských koordinátorů. Jejich aktivity mají spočívat v organizaci podpůrných aktivit pro kvalitní vzdělávání žáků-cizinců a poskytovat „centralizovanou“ podporu pedagogickým pracovníkům. Je naléhavým úkolem **zajistit vzdělávání těchto koordinátorů v oblasti integrace dětí cizinců do vzdělávacího procesu tak, aby mohli své služby poskytovat na kvalifikované úrovni**.

Do integrace dětí do vzdělávání je nutno zapojit jak školy a jejich zřizovatele, tak další subjekty⁴⁴.

Prvořadým úkolem v oblasti školství je zajistit naplňování školským zákonem daného práva žáků-cizinců/žáků s odlišným mateřským jazykem na bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělání, zahrnující podporu výuky a znalosti českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků. Jako nezbytné se jeví realizace **Koncepce systémové a komplexní podpory vzdělávání žáků-cizinců/žáků s odlišným mateřským jazykem**, včetně nezbytných opatření a podpůrných aktivit k podpoře škol i dalších subjektů vzdělávajících žáky-cizince, zejména pak vytvoření transparentního a flexibilního **systému financování výuky dětí-cizinců na školách** (MŠ, ZŠ, SŠ) tak, aby finanční prostředky byly dostupné ve chvíli jejich potřeby, zpracování modelu intenzivní jazykové přípravy pro nově příchozí žáky s OMJ, a dále zajištěním kvalitního dalšího vzdělávání pedagogů k podpoře jazykové i vzdělanostní integrace žáků-cizinců.

V zájmu prevence xenofobie a podpory nekonfliktního soužití je nutno se zvýšeným úsilím dbát na plnění průřezových témat na všech stupních vzdělávání a vytvářet příležitosti k cílenému setkávání různých národností a kultur, které povedou k vytváření přátelských vazeb a vzájemnému porozumění.

10. Vzájemné soužití, vztahy mezi komunitami

K dosažení harmonických a stabilních vztahů a pokojného soužití mezi obyvateli České republiky budou podporovány aktivity k vzájemnému poznávání a interakci majority s cizinci, zejména na lokální úrovni, včetně podpory neformálních kontaktů. Připravenost a ochota majoritní společnosti akceptovat cizince a účastnit se procesu integrace je významným prvkem integračního procesu. Důležitým faktorem vzájemného soužití bude využívání společných fór, prostorů a činností, v nichž cizinci a majorita přicházejí do vzájemného styku, **rozvíjení mezikulturního i mezireligiózního dialogu**.

⁴² Společný evropský referenční rámec pro jazyky

⁴³ Viz výzkum Soustava kvalitativních ukazatelů monitorující integraci cizinců z třetích zemí v České republice (údaje od roku 2003 do roku 2015), J. Vavrečková, VÚPSV v.v.i., Praha 2015

⁴⁴ Kromě výše uvedených se jedná o organizace zabývající se vzděláváním dětí a volnočasovými aktivitami, např. pedagogicko-psychologické poradny, Domy dětí a mládeže, rodičovské kluby, sportovní a zájmové organizace, NNO i obce v rámci svých projektů atd.

Ve spolupráci se samosprávami, integračními centry a občanským sektorem bude podporována činnost organizací migrantů a spolupráce s nimi, pořádání komunitních akcí včetně multikulturních festivalů a dalších aktivit, zacílených nejen na mládež, ale na celé generační spektrum obyvatel. Je nezbytné aktivizovat cizince, aby se spolupodíleli na procesu integrace jako přímí aktéři integrace, a podporovat jejich iniciativy.

Pro efektivní komunikaci mezi cizinci a majoritou je nezbytné podporovat zvyšování interkulturních kompetencí pracovníků jednotlivých rezortů, veřejné správy, policie, soudců, pedagogů a dalších subjektů řešících záležitosti cizinců, včetně jejich přípravy na působení v přímém kontaktu s cizinci a v komunitách cizinců. Zároveň bude podporováno **vzdělávání a činnost interkulturních pracovníků, komunitních tlumočnicků a asistentů pedagoga v ZŠ**.

Pro kvalitní informace o postavení cizinců a stavu vzájemného soužití budou **podporovány výzkumy** zaměřené např. na analýzu života jednotlivých komunit, sídelní segregaci, postavení žen-migrantek ve společnosti, bariéry integrace či indikátory integrace. Doposud nebyl předmětem výzkumu vztahy mezi jednotlivými komunitami cizinců žijícími na území České republiky – také tímto směrem bude nutno výzkum v budoucnu zaměřit.

Dosavadní zkušenosti s realizací Koncepce integrace cizinců ukazují na velký potenciál Center na podporu integrace cizinců a nestátního neziskového sektoru v oblasti zvyšování informovanosti a upevňování vztahů mezi cizinci a českými občany.

11. Role majoritní společnosti

Klíčovým úkolem je posílení informovanosti majority o podmínkách života cizinců v České republice, o přínosu migrace a významu integrace pro vzájemné harmonické soužití a nekonfliktní vztahy mezi komunitami. V souvislosti s majoritní společností bude integrační politika do budoucna:

- klást větší důraz na práci s médii s cílem zajistit objektivní a dostatečné informování veřejnosti o cizincích;
- podporovat zapojení systému základních a středních škol do systému informování o principech a praxi integrace cizinců;
- podporovat kulturní, osvětové či další akce organizované majoritní společností nebo cizinci s cílem většího sdílení informací o kultuře a poměrech v zemi původu cizinců i o podmínkách jejich existence v České republice, a vytvářet tak předpoklady pro vzájemné a neformální poznávání a setkávání a rozvoj nekonfliktních vztahů mezi komunitami;
- podporovat rozvoj občanské společnosti, zejména rozšíření jeho působnosti do všech regionů, podporovat i další subjekty, zejména pak v návaznosti na činnost Center na podporu integrace cizinců;
- usilovat o prohloubení odborných i interkulturních kompetencí pracovníků řešících záležitosti cizinců.;
- vytvářet příležitosti k cílenému setkávání různých národností a kultur, které povedou k vytváření přátelských vazeb a vzájemnému porozumění.

12. Účast cizinců na veřejném a politickém životě

Integrační politika si klade za cíl podporovat zapojení cizinců do veřejného života tak, aby se mohli cítit součástí společnosti, pociťovat s ní sounáležitost a svou spoluodpovědnost za dění v komunitě.

Úkolem integrační politiky je aktivizovat cizince k účasti na rozhodování o věcech veřejných na místní úrovni a jejich zapojení do tvorby veřejné politiky, zejména prostřednictvím zapojení cizinců do poradních orgánů (platforem) krajských rad i municipalit, a umožnit jim tak podílet se na vytváření komunitních plánů a integračních strategií.

Je nezbytné **seznamovat cizince se všemi možnostmi aktivní participace**, podporovat jejich znalost politického systému země a jejích institucí, demokratických zásad a právního systému a s možnostmi jeho využívání (právo petiční, shromažďovací, svoboda slova, projevu, vyznání, atd.). Cílem je podpořit **občanskou gramotnost** a plnou orientaci cizinců ve společnosti tak, aby byli připraveni odpovědně využívat svých politických práv poté, kdy získají státní občanství.

V České republice aktuálně probíhá na všech úrovních intenzivní veřejná diskuse o zapojení cizinců do veřejného života, zejména pokud jde o **možnost přiznání volebního práva** na místní úrovni cizincům ze třetích zemí s povolením k trvalému pobytu. Vláda o této problematice jednala opakovaně, avšak návrh na přiznání volebního práva cizincům ze třetích zemí neakceptovala. Nicméně lze předpokládat, že tato diskuse bude pokračovat.

13. Financování integrace

Financování integrace bude založenou na diversifikaci finančních zdrojů, kdy kromě prostředků ze státního rozpočtu je nezbytné se zaměřit na efektivní využití finančních zdrojů EU. V roce 2015 skončilo programovací období Fondu Solidarita, včetně Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF). V rámci nově otevřeného Azylového, migračního a integračního fondu (AMIF) dochází v programovacím období 2014-2020 ke značnému snížení prostředků alokovaných pro ČR. Na významu tedy nabývá využívání dalšího zdroje pro financování integrace, kterým je Evropský sociální fond v rámci příslušných operačních programů.

V následujících letech bude nezbytné:

- zajistit propojení jednotlivých prostředků ze státního rozpočtu i zdrojů EU;
- klást důraz na kontrolu efektivity a praktického dopadu realizovaných opatření na cílovou skupinu, posílit průběžnou kontrolu využívání finančních prostředků, kvality projektů a jejich účinnosti;
- pokračovat v jednání s kraji a obcemi o převzetí části finanční odpovědnosti za integraci cizinců na regionální i lokální úrovni;
- zajistit širší možnost využívání operačních programů ESF pro financování integrace cizinců;
- prostřednictvím veřejně přístupné databáze projektů zaměřených na integraci cizinců, financovaných ze zdrojů státního rozpočtu i zdrojů Evropské unie, zajistit vyšší efektivitu vynakládaných veřejných prostředků, docílit transparentnosti realizovaných projektů, zamezit duplicitám a následně pak donátorům i realizátorům umožnit rovnoměrné poskytování plného spektra integračních opatření.

III.

Kapitola 3

Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016

1. ÚVOD – CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE

Po období ekonomické krize je v poslední době možno pozorovat opětovný mírný růst počtu cizinců z cílové skupiny na území České republiky. Jejich podíl na celkovém počtu obyvatel České republiky je 2,5 %. Tato cílová skupina politiky integrace cizinců čítala k 31. 7. 2015 celkem 266 855 legálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Klesá počet osob pobývajících v České republice přechodně. Prosadila se tendence růstu počtu a podílu trvalých pobytů, od roku 2012 dokonce značně dynamicky – na konci třetího čtvrtletí roku 2014 již více než dvě třetiny občanů třetích zemí (tj. 67,2 %; 178 630 osob) získaly na území České republiky trvalý pobyt. K 31. 7. 2015 počet trvale žijících občanů třetích zemí na území České republiky (182 908 osob) dvojnásobně převyšuje počet občanů třetích zemí žijících zde přechodně (83 947 osob). Z dlouhodobého hlediska tento trend pozitivně ovlivňuje integrační procesy, neboť trvalý pobyt znamená vyrovnané pozice na trhu práce s českými občany, přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění a nárok na sociální dávky.

Lze odvodit, že v důsledku očekávaného růstu ekonomiky a následkem vnějších geopolitických vlivů bude v dalších letech spíše převažovat trend stabilizace nebo růstu počtu legálně pobývajících cizinců z třetích zemí v České republice.

Nejčastějším účelem pobytu spojeným s výkonem ekonomických aktivit je účel podnikání (jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako účastník právnické osoby mělo k 31. 7. 2015 povolen přechodný pobyt 29,8 % cizinců ze třetích zemí; za účelem zaměstnání 22,8 %). V posledních letech roste podíl občanů třetích zemí, kteří v České republice pobývají za účelem sloučení rodiny (k 31. 7. 2015 měla téměř 1/3 cizinců pobytový status rodinného příslušníka). Početně výrazněji zastoupeni (16,4 %) jsou rovněž cizinci, jejichž pobyt v České republice je navázán na vzdělávací aktivity.

Na změny vnitřní struktury cizinců z třetích zemí výrazně působí jejich ekonomické a sociální postavení, růst počtu a podílu trvalých pobytů, zvyšující se počet cizinců z třetích zemí, kterým bylo uděleno české občanství, a rozdíly v dynamice vývoje mužů a žen.

V letech 2013-2014 došlo k dynamickému růstu počtu cizinců z třetích zemí, kterým bylo uděleno české občanství.

Dochází ke strukturální změně v genderovém složení cizinců z třetích zemí, v pětileté retrospektivě let 2009-2014 dosti výrazně. I když mezi cizinci z třetích zemí počtem mírně převažují muži (celkem 142 992 mužů v r. 2014), počet žen stoupá (123 575 žen v r. 2014)

Ve struktuře účelů pobytu převažují mimo výdělečné důvody – souhrn podílů slučování rodin, studium a humanitární a jiné důvody poprvé překročil 50 %. Pokračuje tak etapa imigrace, v níž se dynamicky uplatňuje slučování rodin spojené se zvyšováním počtu žen a dětí, včetně starších osob v důchodovém věku.

V populaci cizinců z třetích zemí dochází ke stárnutí a navýšení počtu těchto cizinců v důchodovém věku; za posledních pět let se zvýšily stavy cizinců z třetích zemí starších 60 let o čtvrtinu (na konci roku 2014 se jednalo o 14 831 osob).

Dle údajů MŠMT výrazně stoupají počty dětí a studentů na mateřských, základních, středních i vysokých školách, meziroční nárůst od školního roku 2013/2014 se pohybuje v rozmezí 10 %

(např. počty studentů ze třetích zemí se v letech 2009-2014 zvýšily více než dvojnásobně (o 234 %). Trendem pozitivním pro integraci je vzestup počtu dětí-cizinců v mateřských školách (+74 %).

Výrazně se změnilo postavení cizinců z třetích zemí na trhu práce. Zatímco okruh cizinců ze států EU resp. EHP se poměrně zvýšil jak v sektoru zaměstnanců, tak OSVČ, zaměstnanost cizinců z třetích zemí se naopak v obou dílčích trzích práce snížila. Na zaměstnaneckém pracovním trhu v roce 2014 převyšovaly počty cizinců z EU resp. EHP, a to na celé kvalifikační škále, včetně pomocných pracovních činností, které v předchozích letech zastávali převážně cizinci z třetích zemí.

Synergické působení rostoucího počtu trvalých pobytů, cizinců z třetích zemí bez příjmů z vlastní výdělečné činnosti a zvyšující se počty mimo výdělečných pobytů vedou k rychlému růstu počtu a výplat dávek z veřejných rozpočtů (dávek státní sociální podpory, dávek v hmotné nouzi vč. příspěvků na péči). Přesto se na čerpání sociálních dávek cizinci ze třetích zemí podílejí minimálně. V červnu 2015 jejich podíl na celkovém objemu dávek v České republice dosáhl pouze 1,2 %.

2. CÍLOVÁ SKUPINA INTEGRACE

Základní cílovou skupinou integračních opatření v plném rozsahu jsou cizinci – občané třetích zemí⁴⁵, dlouhodobě legálně pobývající na území ČR. Občané EU pobývající na území jako dodatková cílová skupina mají možnost využívat některých integračních nástrojů (poskytování informací a informačních materiálů, pomoc v osobní krizové situaci). Držitelům mezinárodní ochrany bude umožněno využívat relevantních integračních nástrojů podle jejich potřeb, v přímé návaznosti na Státní integrační program. Specifická integrační opatření se zaměří i na informovanost cizinců v předmigračním období v zemi původu. Vzhledem k tomu, že integrace je oboustranným procesem, je cílovou skupinou integrace i majoritní společnost. Cílovou skupinou integrace nejsou žadatelé o mezinárodní ochranu.

Integraci cizinců ve zranitelném postavení bude v rámci integrační politiky věnována zvýšená pozornost. Jedná se zejména o děti cizinců a mládež - druhou případně další generaci mládeže z řad cizinců v ČR; ženy-cizinky; rodiny cizinců včetně rodinných příslušníků cizinců, včetně seniorů.

3. PRIORITY INTEGRACE CIZINCŮ

Prioritami realizace Konceptce integrace cizinců budou i nadále opatření zaměřená do čtyř klíčových oblastí integrace cizinců, jimiž jsou znalost českého jazyka, ekonomická a sociální soběstačnost, socio-kulturní orientace ve společnosti a vztahy mezi komunitami. Za pátou klíčovou oblast integrace cizinců je třeba považovat princip postupného nabývání práv cizinců v návaznosti na postupné nabývání vyšších pobytových statusů na území České republiky.

Důraz bude kladen na posílení informovanosti jak cizinců, tak majority, a na prohloubení komunikace se širokou veřejností o problematice migrace a integrace ve vztahu k občanům i k cizincům. Obsah jednotlivých oblastí a nová opatření se budou nově profilovat v souladu s aktualizovanou Konceptcí integrace cizinců.

a) Znalost českého jazyka

Znalost češtiny je výrazným integračním nástrojem – je základním pilířem integrace cizinců do společnosti, podmínkou jejich komunikace s majoritou, využívání či zvyšování vzdělání a kvalifikace a úspěšného uplatnění na trhu práce.

Nedostatečná znalost českého jazyka limituje školní prospěch dětí-cizinců ze třetích zemí a v důsledku je znevýhodňuje v možnosti dalšího vzdělávání, získání zaměstnání a kariérního růstu. Integrační opatření se musí zaměřit za zajištění rovných příležitostí ve vzdělávání dětí-cizinců resp. žáků MŠ, ZŠ a SŠ s odlišným mateřským jazykem i na zvyšování odbornosti pedagogů

⁴⁵ tj. zemí mimo Evropskou unii, Evropský hospodářský prostor a Švýcarsko

pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem i jejich interkulturních kompetencí. S výukou češtiny přiměřenou věku je nezbytné začít již v předškolních zařízeních.

Bezproblémové zvládnutí školní docházky žáků-cizinců je nezbytné podpořit poskytováním kurzů češtiny, nabídkou doučování, službami asistentů pedagoga, mimoškolními integračními aktivitami. Zároveň pak zajistit informovanost ředitelů škol i pedagogů o povinnosti přijímat do škol žáky-cizince, garantovat systematické další vzdělávání pedagogů v oblasti výuky češtiny cizinců; objasňovat rodičům žáků-cizinců zdejší vzdělávací systém a podporovat jejich spolupráci se školou.

Návrhy opatření - MŠMT do 31.12.2016

Děti-cizinci

Zavést do škol diagnostiku znalosti českého jazyka pro objektivnější rozřazování dětí, žáků-cizinců do tří až čtyř jazykových úrovní (standardizované testy s rozřazením podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky - SERRJ).

1. Poskytovat ve školách kurzy českého jazyka pro cizince v rozsahu podle diagnostikovaných úrovní.
2. Zajistit podporu výuky českého jazyka nad rámec běžné výuky ve školách pro žáky-cizince v předškolním a základním vzdělávání prostřednictvím modulárního programu na podporu žáků-cizinců.
3. Zavést ve školách doučování - individuální práci pedagoga s žáky-cizinci nad rámec běžné výuky v případech odlišného předchozího vzdělávání a kulturních odlišností.
4. Zavést do škol podporu dvojjazyčného spolupracovníka učitele pro žáky-cizince bez znalosti českého jazyka a pro tlumočnickou pomoc pro kontakt školy s rodiči žáků-cizinců.
5. Poskytovat školící a metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům pracujícím s dětmi a žáky-cizinci na MŠ, ZŠ, SŠ.
6. Podpořit zvyšování interkulturních kompetencí pedagogických pracovníků (v rámci DVPP) mimo jiné i prostřednictvím e-learningových výukových programů.
7. Naplňovat webový portál www.cizinci.nidv.cz informacemi ze všech oblastí vzdělávání dětí a žáků-cizinců, včetně metodických materiálů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.
8. Srozumitelně a jasně zprostředkovat všem školám informace o veškerých možnostech, nástrojích a zdrojích k podpoře integrace žáků – cizinců.
9. Zajistit podporu činnosti krajských kontaktních center podpory, zajišťujících komplexní informační, metodickou a vzdělávací pomoc učitelům a školám; analyzovat a vyhodnotit činnost těchto kontaktních center.
10. Prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu/finančních zdrojů EU zajistit vytvoření e-learningového prostředí pro výuku češtiny jako druhého jazyka pro žáky-cizince navštěvující mateřské, základní a střední školy, případně i pro pedagogy.
11. Podpora studentů pedagogických fakult v přípravě na práci s dětmi-cizinci.
12. Podpora účasti žáků-cizinců na integračních mimoškolních vzdělávacích a kulturně-poznávacích akcích.
13. Zpracovat koncepci systémové a komplexní podpory vzdělávání žáků-cizinců/žáků s odlišným mateřským jazykem (MŠMT do 30.9.2016).

Dospělí-cizinci

Pro dospělé cizince je nezbytné zajistit co nejširší regionální dostupnost kurzů češtiny, a to pro různé stupně pokročilosti včetně kurzů profesního jazyka a kurzů pro přípravu na zkoušku požadovanou k občanství. Kurzy budou poskytovány v rámci regionálních Center na podporu integrace cizinců, v rámci projektů nevládních neziskových organizací a dalších subjektů (např. škol,

Úřadů práce v rámci rekvalifikace). K podpoře možnosti samostudia je vhodné rozvíjet i alternativní možnosti výuky češtiny.

Vzhledem k tomu, že znalost češtiny na úrovni A1 není dostačující pro jazykovou integraci cizinců do společnosti, je vhodné připravit zpracování systému přípravy a zkoušek z češtiny na úrovni A2.

V rámci podpory zranitelných skupin - žen i celých rodin - je nezbytné umožňovat účast na výuce češtiny také ženám-cizinkám (resp. rodičům dětí-cizinců) přizpůsobením doby konání kurzů jejich možnostem a prostřednictvím zajištění hlídání dětí, zprostředkovat rodinám informace o školském systému v České republice vč. systému povinné školní docházky a informace o významu účasti dětí na mimoškolních aktivitách, podporovat komunikaci a spolupráci rodin se školou.

Návrhy opatření (do 31.12.2016)

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů Evropské unie podpořit výuku češtiny pro různé stupně pokročilosti, a to i nad úroveň A1 doposud požadovanou pro trvalý pobyt, která by cizincům umožnila aktivní zapojení do společenského života a uplatnění na trhu práce (MV, MPSV- GRŮP),
- průběžně zajišťovat propagaci formátu zkoušky z českého jazyka pro účely trvalého pobytu i pro občanství mezi cizinci, včetně školení k formátu těchto zkoušek pro učitele kurzů českého jazyka pro cizince (MŠMT),
- vytvořit koncepci a metodiku pro zkoušku z českého jazyka na úrovni A2 včetně vzorových testů (MŠMT).

b) Ekonomická soběstačnost

Integrační opatření by měla směřovat k posílení nástrojů pro přístup cizinců na trh práce a jejich schopnost na trhu práce setrvat, k zajištění ochrany cizinců před diskriminací. Je důležité, aby v ekonomické oblasti cizinci nebyli odkázáni na pomoc státu, ale byli schopni samostatně zabezpečovat své životní potřeby vlastními příjmy plynoucími ze zaměstnání či podnikání. Jedním z předpokladů ekonomické soběstačnosti a nezávislosti cizinců je informovanost cizinců o jejich právech a povinnostech stejně jako o podmínkách života v České republice.

Návrhy opatření – MPSV do 31.12.2016

- Zvyšovat informovanost zaměstnavatelů o podmínkách zaměstnávání cizinců různých druhů pobytu a zvyšovat informovanost cizinců o procedurách legálního zaměstnávání).
- Zajišťovat poskytování aktuálních, cizincům srozumitelných a snadno dostupných informací oblasti zaměstnanosti, nezaměstnanosti, sociálního zabezpečení, sociálních služeb, sociálních práce a sociálního bydlení a problematiky nezletilých bez doprovodu prostřednictvím nejrozličnějších informačních kanálů a v co nejširším spektru jazykových verzí.
- Provozovat a pravidelně aktualizovat informace týkající se zaměstnávání cizinců na Portálu veřejné správy ČR v sekci zahraniční zaměstnanost <http://portal.gov.cz>.
- Poskytovat informace o procedurách legálního zaměstnávání, o právech a povinnostech zaměstnanců a o službách Úřadu práce, a to především zpřístupněním informací a informačních materiálů již existujících a jejich aktualizací ale i tvorbou a distribucí nových materiálů reagujících na legislativní změny (MPSV, GRŮP).
- Zaměřit se na cizí státní příslušníky vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR jako na skupinu se zvláštními potřebami.
- Zajistit efektivnější využívání rekvalifikačních kurzů českého jazyka pro cizince;

- Posílit prevenci pracovního vykořisťování⁴⁶.
- Z dotací ze státního rozpočtu na sociální služby podporovat sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou také cizinci, zaměřené na odborné sociální a terénní poradenství, sociální rehabilitaci, terénní sociální práci (streetwork), vzdělávání sociálních pracovníků a dalších subjektů, aktivizační služby a azylové domy.
- Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podpořit projekty zaměřené na aktivní vyhledávání a oslovování cizinců prostřednictvím terénní sociální práce (streetwork).
- Z dotací ze státního rozpočtu a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat projekty, jejichž cílovou skupinou jsou také cizinci, zaměřené na odborné sociální a pracovní poradenství, terénní sociální práci (streetwork), vzdělávání sociálních pracovníků a dalších subjektů, podporu vstupu na trh práce.
- Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně monitorovat vývoj situace a postavení cizinců v jednotlivých regionech a lokalitách s cílem efektivně řešit vznikající problémy a na zjištěné problémy bezprostředně reagovat.
- Vydát informativní příručku pro obce o specifikách práce s dětmi – cizinci.
- Rozšiřovat okruh osob, kterým má být v souladu s legislativou EU zajištěna rovnost nakládání v sociálním zabezpečení, resp. umožněn vstup do systémů nepojistných sociálních dávek.
- Aktivně podporovat účast relevantních pracovníků ÚP ČR na pravidelných setkáních regionálních poradních platforem pořádaných Integračními centry.
- Aktivně podporovat využívání služeb komunitních tlumočnicků/interkulturních pracovníků na pracovištích ÚP ČR.

c) Orientace cizince ve společnosti

K orientaci cizinců ve společnosti je nezbytné cizince seznamovat s českými realitami, zprostředkovat informace o zvyklostech a pravidlech soužití běžných v ČR, o procedurách legálního pobytu, zaměstnávání a podnikání, nasměrovat je na organizace, které jim mohou poskytnout podporu a pomoc.

Opatření na podporu orientace ve společnosti by měla vycházet vstříc také potřebám žen-cizinek, např. zaměřením na témata související se zdravotnickým a školským systémem, systémem péče o matku a dítě, se školní docházkou dětí, zdravotní prevencí a péčí, možností umísťování dětí do předškolních zařízení, dále pak motivací žen-cizinek k jejich zapojení do činnosti mateřských a rodičovských center i do veškerých integračních aktivit, podpory zapojení žen-cizinek do akcí místních komunit jako prevence jejich společenské izolace atd.

Cizinci budou mít i nadále možnost absolvovat **adaptačně-integrační kurzy**. Tyto kurzy jsou výrazným nástrojem, který by měl co nejdříve po příjezdu cizinců posílit povědomí cizinců o jejich právech a povinnostech na území ČR, seznámit je s poměry a zvyklostmi v České republice a se základními hodnotami ČR i EU; pomoci cizincům řešit praktické problémy, předcházet počátečním nedorozuměním.

K zajištění efektivity při naplňování tohoto cíle se zároveň zvyšuje důraz na kvalitu služeb a kvalifikaci osob, které je poskytují, zejména asistentů, ale také tlumočnicků, lektorů ad. Významnou roli v zajištění služeb cizincům mají kromě jednotlivých resortů i Centra na podporu integrace cizinců, nestátní neziskové organizace a další subjekty.

Orientace cizince v hostitelské společnosti je rozdělena do několika fází:

- Předodjezdové informace: základní informace o podmínkách pobytu cizinců v České republice s upozorněním na případná rizika spojená s nedodržováním zákonů, poskytované potenciálním imigrantům již v zemi původu

⁴⁶ (mj. návrhy a realizace opatření vycházejících ze studie VÚPSV „Spolupráce Úřadu práce České republiky se zaměstnavateli při umísťování cizinců z třetích zemí na trh práce České republiky s možností dalšího využití pro průběžný monitoring“)

- Adaptačně-integrační kurzy zejména pro nově příchozí cizince. Kurzy budou jednodenní, tlumočené do jazyka srozumitelného cizincům (minimálně v 7 jazycích).
- Kurzy pro cizince s dlouhodobým či trvalým pobytem: seznámení s hodnotami společnosti České republiky a Evropské unie (zásady demokracie, rovnosti žen a mužů, důstojnosti lidské bytosti, ochrany lidských práv atd.), s právním řádem, systémem institucí a úřadů, s historií a politickým uspořádáním státu, kulturními odlišnostmi, řešením aktuálních problémů a potřeb cizinců. Kurzy budou v češtině, případně i v rámci prohlubující výuky českého jazyka; vč. odkazů na zdroje příslušných informací.

Návrhy opatření (do 31.12.2016)

Pro předmigrační přípravu cizinců:

- poskytovat cizincům v předmigračním období v zemi původu poradenství a informace v rozsahu své působnosti a v ostatních případech zprostředkovat kontakt na příslušné orgány a instituce (MZV ve spolupráci s MV) - průběžně;
- zajistit aktualizaci, překlad, tisk, kompletaci a distribuci informačních materiálů pro předmigrační přípravu cizinců (film a informační brožura „Příští zastávka – ČR“) a jejich propagaci (MV, distribuce ve spolupráci s MZV) - do 31. 12. 2016, distribuce dále průběžně dle potřeb jednotlivých ZÚ.
- do předodjezdových informačních materiálů i poradenství zařadit informace o otázce důchodového zabezpečení cizinců v ČR (MV, MPSV)
- zajistit, aby informační materiály pro předmigrační přípravu cizinců v příslušné jazykové verzi byly cizincům předávány prostřednictvím zastupitelských úřadů ČR a byly zveřejněny na webových stránkách zastupitelských úřadů ČR (MZV ve spolupráci s MV) průběžně.

Pro nově příchozí cizince (MV v termínu do 31. 12. 2016)

Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podpořit

- poskytování adaptačně-integračních kurzů na základě dobrovolné účasti a zajištění propagace těchto kurzů);
- průběžnou aktualizaci systému odborné přípravy a vzdělávání lektorů a tlumočnicků adaptačně-integračních kurzů);
- provoz a překlady do dalších jazyků webové stránky pro adaptačně-integrační kurzy jako nástroje přihlašování cizinců na tyto kurzy a vedení databáze lektorů a tlumočnicků (MV);
- aktualizaci, překlady do dalších jazyků dle aktuální potřeby, tisk a distribuci informační publikace i filmu „Vítejte v ČR“ .

Pro asistenci cizincům při vyřizování pobytových záležitostí (MV v termínu do 31. 12. 2016)

Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů Evropské unie

- zajistit aktualizaci instruktážního filmu „Jak na to“ i doprovodného letáku, který objasňuje procedury a postupy při vyřizování pobytových záležitostí
- prezentovat instruktážní film Jak na to a distribuovat doprovodný leták na pracovištích OAMP i na webu MV, nejméně v 6 jazykových verzích);
- podporovat asistenci cizincům při vyřizování pobytových záležitostí, s důrazem na kvalitu služeb a kvalifikaci osob, které asistenci a tlumočení poskytují;
- aktualizovat imigrační portál MV www.imigracniportal.cz a zajišťovat telefonické i e-mailové poradenství k záležitostem pobytu cizinců (průběžně).

Pro cizince s dlouhodobým či trvalým pobytem (v termínu do 31. 12. 2016):

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podpořit projekty na kurzy a semináře socio-kulturní orientace (MV);

- průběžně zveřejňovat na webu www.cizinci.cz a www.mvcr.cz/cizinci nabídku informačních materiálů pro socio-kulturní orientaci ve společnosti (MPSV, MV).

U cizinců žádajících o udělení státního občanství ČR:

- posílit orientaci cizince ve společnosti prostřednictvím přípravy na zkoušku z českých reálií (MV ve spolupráci s MŠMT) – průběžně.

d) Vzájemné vztahy mezi komunitami

V zájmu harmonického soužití i prevence vzniku napětí mezi cizinci a majoritou je třeba podporovat otevřenost společnosti, vzájemnou komunikaci a aktivity propojující obě strany - cizince i majoritu.

Komunikace mezi cizinci a majoritním prostředím, vytváření sociálních sítí a rozvíjení mezikulturního a mezireligiózního dialogu je nezbytné pro toleranci, eliminaci xenofobie a rasismu a dalších negativních jevů.

Jelikož integrace je oboustranným procesem, který musí být založen na vůli k integraci a na vzájemném přínosu pro obě strany, je nezbytné motivovat cizince k zapojení do společnosti, umožnit jim aktivně a iniciativně se podílet na realizaci integračních aktivit, do vzájemných kontaktů zapojovat nové subjekty. Důraz je kladen na jednotlivce, tj. na jeho osobní úsilí a odpovědnost vedoucí k jeho samostatnosti, nezávislosti a začlenění do společnosti.

Integrace bude zároveň postavena na budování uvědomění o principech a hodnotách jak společnosti přijímající, tak společnosti země původu, aby se tak zabránilo odcizení se hodnotám obou společností.

Návrhy opatření (do 31. 12. 2016):

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat rozvoj lokálního komunitního soužití prostřednictvím společných aktivit místních obyvatel - cizinců i majority, zapojování cizinců do aktivit majority i účast majority na akcích pořádaných cizinci (MV, MK, MŠMT);
- prostřednictvím dotačních řízení podporovat integrační aktivity založené na vlastní iniciativě cizinců (MK, MV, MPSV, MŠMT);
- podporovat kulturní, osvětové či další akce organizované majoritní společností nebo cizinci s cílem většího sdílení informací o kultuře a poměrech v zemi původu cizinců i o podmínkách jejich existence v České republice, a vytvářet tak předpoklady pro vzájemné a neformální poznávání a setkávání a rozvoj nekonfliktních vztahů mezi komunitami (MK, MV);
- zajišťovat rozvoj webového portálu www.mezikulturnidialog.cz jako otevřené platformy pro aktivity v oblasti kultury, pro zvyšování informovanosti a výměny příkladů dobré praxe, zaměřené na téma mezikulturního dialogu (MK);
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU se zaměřit zejména na výzkum vztahů mezi cizinci a majoritou a situace a postavení cizinců v ČR (MV);
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat realistickou a vyváženou mediální prezentaci postavení cizinců v ČR (MV);
- využívat dle potřeby služeb interkulturních pracovníků, komunitních tlumočnicků a asistentů pedagoga z řad cizinců k usnadnění a zkvalitnění komunikace mezi cizinci, institucemi i veřejností (MK, MPSV, MV, MPO, MŠMT);
- zpřístupnit na webu MZ k volnému stažení karty pro komunikaci zdravotnického personálu s pacienty-cizinci, a to nejméně v osmi jazykových mutacích (MZ);

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů Evropské unie podpořit pořádání formálních i neformálních aktivit za společné účasti cizinců i majority, se zaměřením na plné generační spektrum účastníků;
- prostřednictvím dotačních řízení podporovat projekty přispívající k vzájemnému poznávání české společnosti a příslušníků jiných kultur, národností a etnik i k nalézání vzájemného pochopení a tolerance; v dotačních řízeních umožnit účast také cizincům (MK);
- realizovat odbornou debatu k vyprofilování konkrétních záměrů, jakým způsobem podporovat prezentaci české kultury, zvyklostí i tradic, a jak seznamovat cizince s hodnotami ČR i EU, s cílem stanovit konkrétní projektové záměry na rok 2017 (MK);
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU či dalších zdrojů podporovat výzkumy zaměřené např. na analýzu života jednotlivých komunit, vztahů mezi cizinci a majoritou, vzájemné vztahy mezi komunitami cizinců, sídelní segregaci, postavení žen-migrantek ve společnosti, bariéry integrace či indikátory integrace.

e) postupné nabývání práv v závislosti na délce pobytu

Cizinci, kteří mají v úmyslu na území ČR dlouhodobě či trvale pobývat, musí mít jistotu právního postavení a získat motivaci k nezbytné integraci do společnosti, a to prostřednictvím postupného nabývání práv. Postupné nabývání práv je odvislé od doby pobytu cizince na území resp. od statusu pobytu. Získání trvalého pobytu cizinci zaručuje získání veškerých sociálních práv včetně přístupu do veřejného zdravotního pojištění. Možnost požádat o státní občanství, aniž by se musel vzdát svého původního občanství, následně cizinci přináší veškerá politická práva, a ovšem i povinnosti občana České republiky.

ei) Přístup cizinců ke zdravotní péči

Vláda uložila svým usnesením předložit v termínu do 30. září 2015 návrh nové právní úpravy povinného zdravotního pojištění cizinců.

Návrhem zákona dochází k úpravě soukromého zdravotního pojištění cizinců. Žadatelé o azyl, popř. o jiný druh obdobné ochrany budou na základě návrhu spadat mezi osoby, jimž by měly být zdravotní služby hrazeny z rozpočtové kapitoly Ministerstva zdravotnictví. Naproti tomu osoby, kterým byl udělen azyl, doplňková ochrana, popř. dočasná ochrana, budou pojištěny v systému veřejného zdravotního pojištění. Návrh této právní úpravy byl zpracován ministerstvy vnitra, financí a zdravotnictví. Nová právní úprava byla zpracována ministerstvy vnitra, financí a zdravotnictví a předložena v prodlouženém termínu (v říjnu 2015) do legislativního procesu. Účinnost nové právní úpravy se předpokládá v druhé polovině roku 2016, byť datum nelze s ohledem na možný vývoj legislativního procesu předvídat.

eii) Participace cizinců na veřejném životě

Cílem integrační politiky je podporovat zapojení cizinců do veřejného života tak, aby se mohli cítit součástí společnosti, pociťovat s ní sounáležitost a svou spoluodpovědnost za dění v komunitě. Je nezbytné seznamovat je s rolí občanské společnosti, aktivizovat je k účasti na rozhodování o věcech veřejných na místní úrovni, aby cizinci mohli být přímými aktéry na tvorbě veřejné politiky zejména prostřednictvím zapojení do poradních orgánů (platforem) krajských rad i municipalit, a umožnit jim tak podílet se na vytváření komunitních plánů a integračních strategií.

Je nezbytné seznamovat cizince se všemi možnostmi aktivní participace, podporovat jejich znalost politického systému země a jejích institucí, demokratických zásad a právního systému a s možnostmi jeho využívání. Cílem je podpořit občanskou gramotnost a plnou orientaci cizinců ve společnosti.

Návrhy opatření (do 31.12.2016):

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat projekty založené na vlastní iniciativě cizinců (MV, MPSV, MŠMT);

- motivovat kraje a obce k účasti cizinců do tvorby veřejné politiky prostřednictvím zapojení cizinců do svých poradních orgánů i vytváření komunitních plánů a integračních politik (MV);
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat projekty zaměřené na seznamování cizinců s právy a povinnostmi obyvatel ČR a s možnostmi aktivní participace na veřejném životě (MV, MPSV).

4. INTEGRACE NA LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ ÚROVNI

Integrace cizinců je komplexní proces, který probíhá na bázi přímého soužití s majoritní společností, v místech pobytu, zaměstnání, podnikání či studia cizinců. Četnost a kvalita vztahů mezi cizinci a obyvateli obce či kraje je klíčovým faktorem integrace. Důležitá je podpora občanské společnosti na regionální i lokální úrovni.

Primárním nástrojem integrace na **lokální úrovni** jsou integrační (dříve emergentní) projekty obcí zaměřené na obce s významným počtem cizinců. Klíčovým cílem projektů je poskytnout samosprávám obcí impuls i podporu k vytvoření vlastní integrační strategie.

Projekty obcí jsou prevencí vzniku či mírnění napětí mezi cizinci a ostatními obyvateli i komplexní podporou integrace na místní úrovni. Jedná se o komplexní integrační projekty aplikované na základě analýzy situace v daném místě a realizované v nezbytné součinnosti s cizinci a s dalšími aktéry integrace v obci (např. NNO, školy, mateřská a rodičovská centra nebo kluby). Projekty zaměří pozornost zejména na zranitelné skupiny cizinců, včetně žen-cizinek, ale také např. na seniory.

Bude posílena propagace projektů obcí, podporováno sdílení dosavadních zkušeností a příkladů dobré praxe s cílem rozšířit spektrum obcí realizujících tyto projekty.

Významným nástrojem integrace cizinců **na úrovni krajů** je síť regionálních Center na podporu integrace cizinců. Centra jsou střediskem integračních aktivit v regionu, zajišťují **poskytování informací jak cizincům, tak majoritě** vč. orgánů veřejné správy, podporu plného spektra integračních aktivit včetně aktivit cizinců a komunikaci a vzájemné poznání mezi cizinci a majoritou.

Návrhy opatření (v průběhu roku 2016):

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat činnost a rozvoj Center na podporu integrace cizinců a provázanost činnosti těchto center s dalšími organizacemi včetně nestátních neziskových organizací, organizací cizinců a dalších institucí organizací v regionu (MV);
- usilovat o zajištění trvalé udržitelnosti Center na podporu integrace cizinců tak, aby byla stálým prvkem systému integrace (MV)
- prostřednictvím dotačních řízení podpořit projekty obcí na integraci cizinců na lokální úrovni, (MV);
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat činnost a rozvoj nestátních neziskových organizací na regionální a lokální úrovni, včetně podpory integračních aktivit a rozvoje organizací cizinců (MV),
- prostřednictvím dotačních řízení podporovat výzkumné projekty k definování otázky možné míry segregace, dopadů na soužití majority a cizinců a také na chod jednotlivých obcí z pohledu negativních dopadů imigrace na infrastrukturu, občanskou a veřejnou vybavenost. Výstupy využít i v oblasti případných změn územních plánů obcí, které by reagovaly na nově vznikající potřeby a problémy (MMR).

5. DALŠÍ OPATŘENÍ K PODOŘE INTEGRACE CIZINCŮ

a) Informovanost cizinců i majority

Prvořadým úkolem politiky integrace je posílení informovanost jak cizinců, tak majoritní společnosti o činnosti státu i organizací podporujících integraci a o nabídce bezplatných integračních služeb, které je poskytují, a objasňování významu integrace pro budování harmonického soužití s cizinci. Informace musí reflektovat konkrétní potřeby cizinců s důrazem na adresnost, srozumitelnost a využitelnost poskytovaných informací.

Informační zdroje včetně publikací, letáků, webových stránek atd. budou průběžně aktualizovány a překládány do jazyků srozumitelným cizincům; informace budou také implementovány např. do periodik, časopisů či médií vydávaných nebo provozovaných cizinci, do lokálních médií, na webové stránky organizací cizinců, škol a dalších institucí.

Návrhy opatření (v průběhu roku 2016):

- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat zvyšování informovanosti cizinců i dalších aktérů v procesu integrace, včetně většinové společnosti (MV);
- průběžně zajišťovat aktualizaci informačních materiálů a přístup k informacím pro cizince v rámci veřejné správy, včetně překladů těchto materiálů do jazyků cizincům srozumitelných (MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ);
- informace pro cizince publikovat tiskem a/nebo je zveřejňovat na webových stránkách tak, aby byly přehledné, snadno přístupné a zveřejňované v jazycích srozumitelných cizincům (MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ)
- prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat diversifikaci nástrojů k předávání informací s využíváním sociálních sítí, mobilních aplikací, internetu, virálních videí v jazycích cizinců, lokálních periodik i periodik cizinců atd. (MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ)
- neodkladně zveřejňovat informace týkající se cizinců, které vyplynou z legislativních změn (MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ).
- provozovat a ve spolupráci s MV ČR průběžně aktualizovat obsah webové stránky www.cizinci.cz (MPSV, MV).

b) Komunikace

Nezbytné je prohloubení komunikace se širokou veřejností o problematice migrace a integrace ve vztahu k občanům i k cizincům, o cílené a kvalitní práci odváděné v oblasti integrace a o jejích výsledcích; zprostředkování objektivních informací o cizincích veřejnosti a potírání předsudků a nenávisťných projevů vůči cizincům.

Komunikace se zaměří i na význam integrace pro osobní život a prosperitu cizinců a přínosu i nezbytnosti vzájemných kontaktů majority s cizinci.

Návrhy opatření (v průběhu roku 2016):

- vytvořit a naplňovat **novou komunikační strategii** k posílení komunikace témat migrace a integrace, včetně informační kampaně formou veřejných debat, zaměřenou na laickou i odbornou veřejnost (MV ve spolupráci s Úřadem vlády);
- vytvořit a naplňovat nové *PR* integrace, tak aby byla zajištěna informovanost veřejnosti o opatřeních státu realizovaných na podporu integrace cizinců i o výsledcích těchto opatření (MV, MPSV, MŠMT, MPO);
- provozovat speciální webové stránky o migraci a integraci (MV);
- zpracovávat a distribuovat **přehledy migračních aktualit** s cílem budovat povědomí o situaci a nových trendech v oblasti migrace a integrace v zahraničí (MV);
- zpřístupnit k volnému stažení na webu MZ komunikační karty pro komunikaci zdravotnického personálu s pacienty-cizinci v oborech Pediatrie, Gynekologie a porodnictví, Interní lékařství a Ošetřovatelství (MZ) v řadě jazykových verzí;
- zpracovat zdravotnické komunikační karty pro záchrannou službu (MZ);

c) Prohlubování odborných kompetencí:

- zajišťovat vzdělávací semináře pro pracovníky regionálních Center na podporu integrace cizinců, partnerské organizace Center a pro pracovníky nevládních neziskových organizací poskytujících cizincům asistenci a sociálně-právní poradenství (MV) - průběžně;
- zajistit do 31. 12. 2016 zvyšování informovanosti a interkulturních a sociokulturních kompetencí pracovníků jednotlivých rezortů a dalších subjektů řešících záležitosti cizinců, včetně jejich přípravy na působení v přímém kontaktu s cizinci a v komunitách cizinců. Tento úkol se týká všech rezortů zapojených do realizace Koncepce integrace cizinců, zejména pak těchto oblastí:
 - o oblast zdravotnictví (MZ):
 - zařazení základů interkulturních vztahů: MZ přijme opatření, která zajistí zdravotnickým pracovníkům (podle priority pravděpodobnosti kontaktu s cizinci) přístup ke znalostem a dovednostem nutným pro řešení situací, v nichž jsou rizika generována sociokulturním pozadím. Zajistí usnadnění komunikace s pacientem, který neovládá český jazyk;
 - zajistí komunikaci s krajskými úřady na úrovni odboru zdravotnictví předávání informací správním orgánům;
 - o oblast školství: vzdělávání pedagogických pracovníků pro výuku dětí-cizinců s odlišným mateřským jazykem i práci s nimi (MŠMT);
 - o oblast sociální práce a služeb: systematicky zajišťovat vzdělávání příslušných zaměstnanců ÚP ČR (tj. zejména v oblastech zaměstnanosti, nezaměstnanosti, sociálního zabezpečení) a příslušných zaměstnanců OSPOD⁴⁷ pro přímý kontakt s cizinci (MPSV, GR ÚP);
 - o oblast zaměstnanosti: zvyšování informovanosti a interkulturních i sociokulturních kompetencí příslušných pracovníků (MPSV, GR ÚP);
 - o oblast pobytu cizinců (MV, PČR)

6. STATISTIKA

Návrhy opatření:

- Zpracovat aktualizovanou publikaci Cizinci v České republice, která bude obsahovat statistická data týkající se jednotlivých oblastí života cizinců na území České republiky (Český statistický úřad) – do 31. března 2016;
- zajistit a průběžně publikovat relevantní statistické údaje týkající se cizinců na území České republiky (Český statistický úřad, MV, MPSV, MŠMT, MPO, MMR, MZ).

7. KOORDINACE

Každé z ministerstev je odpovědné za realizaci politiky integrace v rozsahu své gesce, úkolem jednotlivých resortů je předkládat návrhy svých záměrů a úkolů k realizaci integrační politiky do Koncepce integrace cizinců. Koordinací realizace Koncepce integrace cizinců je pověřeno Ministerstvo vnitra České republiky. Rezorty by proto měly přistupovat k realizaci politiky integrace odpovědně a aktivně, systematicky sledovat a analyzovat vývoj a změny situace na poli integrace cizinců v rámci odpovědnosti resortu a reagovat zaváděním příslušných opatření. Je úkolem každého z příslušných ministerstev řešit problematiku integrace v rámci resortní koncepce. Ministr příslušného resortu jmenuje osobu rezortního koordinátora integrace cizinců na úrovni pracovníka s potřebnými rozhodovacími pravomocemi.

Návrhy opatření:

⁴⁷ Orgán sociálně-právní ochrany dětí

- neodkladně informovat Ministerstvo vnitra ČR jako koordinátora integrační politiky:
 - o o jmenování resortního koordinátora integrace v případě personální změny na této pozici (MK, MPSV, MŠMT, MMR, MPO, MZ, MZV);
 - o o vyhlášení dotačních výběrových řízení na projekty vztahující se k integraci cizinců (MK, MPSV, MŠMT);
 - o o vydání nebo aktualizaci informačních materiálů vztahujících se k integraci cizinců (MK, MPSV, MŠMT, MMR, MPO, MZ, MZV)
- svolávat meziresortní poradu v rámci grémia zástupců resortů zapojených do realizace Koncepce integrace cizinců na úrovni ředitelů nejméně jedenkrát ročně, v případě potřeby vést bilaterální jednání (MV ve spolupráci s resorty);
- pořádat informativně diskusní setkání se zástupci vysokých škol, zástupců krajů a obcí, vysokých škol, občanského sektoru atd. k podpoře vzájemné informovanosti, a to zejména v návaznosti na legislativní změny, v případě potřeby také bilaterální jednání (MV);
- vzhledem k požadavku efektivity a hospodárnosti vynaložených prostředků prohloubit obsahovou i finanční kontrolu poskytovaných dotací (MV, MPSV, MŠMT);
- konzultovat přípravu Koncepce integrace cizinců s odbornou veřejností (MV).

8. FINANCOVÁNÍ INTEGRACE CIZINCŮ

Pro rok 2016 byla ze státního rozpočtu České republiky na podporu integrace cizinců stanovena částka 54 290 290,- Kč. Kromě toho jednotlivé resorty vyčleňují ze svého rozpočtu další finanční zdroje na podporu integrace cizinců v rámci gesce příslušného resortu.

Rozdělení finančních prostředků na jednotlivé resorty v roce 2016:

a) Ministerstvo vnitra	40 610 290 Kč
b) Ministerstvo kultury	230 000 Kč
c) Ministerstvo práce a sociálních věcí	200 000 Kč
d) Ministerstvo pro místní rozvoj	nenárokuje žádné prostředky
e) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	13 000 000 Kč
f) Český statistický úřad	250 000 Kč
g) Ministerstvo zahraničních věcí	nenárokuje žádné prostředky
h) Ministerstvo zdravotnictví	nenárokuje žádné prostředky
i) Ministerstvo průmyslu a obchodu	nenárokuje žádné prostředky.

Vyčíslené dopady do regulace zaměstnanosti v rámci jednotlivých rozpočtových kapitol:

- Český statistický úřad využije v oblasti prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci (ostatní osobní náklady) částku ve výši 55 tis. Kč.
- Ministerstvo kultury využije v oblasti prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci (ostatní osobní náklady) částku ve výši 156 tis. Kč.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy využije v oblasti prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci (ostatní osobní náklady) částku ve výši 10 500 tis. Kč.
- Ostatní zúčastněné kapitoly státního rozpočtu České republiky prostředky v oblasti platů a ostatních plateb za provedenou práci (ostatních osobních nákladů) v roce 2016 nevyužijí.

V roce 2016 musí být při využívání prostředků státního rozpočtu kladen důraz zejména na:

- efektivní využívání prostředků na integraci cizinců;
- zamezení dvojímu financování obdobných projektů;
- zaměření na větší propojení finančních prostředků z fondů EU a ze státního rozpočtu;

- urychlení a zajištění transparentnosti administrativního procesu při udělování dotací;
- kontrolu.

Souhrn úkolů uvedených v Postupu

Oblast	Čís.	Opatření	Odpovědné resorty
Znalost českého jazyka	1	Zavést do škol diagnostiku znalosti českého jazyka pro objektivnější rozřazování dětí, žáků-cizinců do tří až čtyř jazykových úrovní (standardizované testy s rozřazením podle Společného evropského referenčního rámce - SERRJ).	MŠMT
	2	Poskytovat ve školách kurzy českého jazyka pro cizince v rozsahu podle diagnostikovaných úrovní.	MŠMT
	3	Zajistit podporu výuky českého jazyka nad rámec běžné výuky ve školách pro žáky-cizince v předškolním a základním vzdělávání prostřednictvím modulárního programu na podporu žáků-cizinců.	MŠMT
	4	Zavést ve školách doučování - individuální práci pedagoga s žáky-cizinci nad rámec běžné výuky v případech odlišného předchozího vzdělávání a kulturních odlišností.	MŠMT
	5	Zavést do škol podporu dvojazyčného spolupracovníka učitele pro žáky-cizince bez znalosti českého jazyka a pro tlumočnickou pomoc pro kontakt školy s rodiči žáků-cizinců.	MŠMT
	6	Poskytovat školící a metodickou pomoc pedagogickým pracovníkům pracujícím s dětmi a žáky-cizinci na MŠ, ZŠ, SŠ.	MŠMT
	7	Podpořit zvyšování interkulturních kompetencí pedagogických pracovníků (v rámci DVPP) mimo jiné i prostřednictvím e-learningových výukových programů.	MŠMT
	8	Naplňovat webový portál www.cizinci.nidv.cz informacemi ze všech oblastí vzdělávání dětí a žáků-cizinců, včetně metodických materiálů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.	MŠMT
	9	Srozumitelně a jasně zprostředkovat všem školám informace o veškerých možnostech, nástrojích a zdrojích k podpoře integrace žáků – cizinců.	MŠMT
	10	Zajistit podporu činnosti krajských kontaktních center podpory, zajišťujících komplexní informační, metodickou a vzdělávací pomoc učitelům a školám; analyzovat a vyhodnotit činnost těchto kontaktních center.	MŠMT
	11	Prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu/finančních zdrojů EU zajistit vytvoření e-learningového prostředí pro výuku češtiny jako druhého jazyka pro žáky-cizince navštěvující mateřské, základní a střední školy, případně i pro pedagogy.	MŠMT
	12	Podpora studentů pedagogických fakult v přípravě na práci s dětmi-cizinci.	MŠMT
	13	Podpora účasti žáků-cizinců na integračních mimoškolních vzdělávacích a kulturně-poznávacích akcích.	MŠMT
	14	Zpracovat koncepci systémové a komplexní podpory vzdělávání žáků-cizinců/žáků s odlišným mateřským jazykem (MŠMT do 30.9.2016).	MŠMT
	15	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů Evropské unie podpořit výuku češtiny pro různé stupně pokročilosti, a to i nad úroveň A1 doposud požadovanou pro trvalý pobyt, která by cizincům umožnila aktivní zapojení do společenského života a uplatnění na trhu práce	MV, MPSV
	16	Průběžně zajišťovat propagaci formátu zkoušky z českého jazyka pro účely trvalého pobytu i pro občanství mezi cizinci, včetně školení k formátu těchto zkoušek pro učitele kurzů českého jazyka pro cizince.	MŠMT
	17	Vytvořit koncepci a metodiku pro zkoušku z českého jazyka na úrovni A2 včetně vzorových testů.	MŠMT
Ekonomická soběstačnost	18	Zvyšovat informovanost zaměstnavatelů o podmínkách zaměstnávání cizinců různých druhů pobytu a zvyšovat informovanost cizinců o procedurách legálního zaměstnávání.	MPSV
	19	Zajišťovat poskytování aktuálních, cizincům srozumitelných a snadno dostupných informací oblasti zaměstnanosti, nezaměstnanosti, sociálního zabezpečení, sociálních služeb, sociálních práce a sociálního bydlení a problematiky nezletilých	MPSV

		bez doprovodu prostřednictvím nejrozličnějších informačních kanálů a v co nejširším spektru jazykových verzí	
	20	Provozovat a pravidelně aktualizovat informace týkající se zaměstnávání cizinců na Portálu veřejné správy ČR v sekci zahraniční zaměstnanost http://portal.gov.cz	MPSV
	21	Poskytovat informace o procedurách legálního zaměstnávání, o právech a povinnostech zaměstnanců a o službách Úřadu práce, a to především zpřístupněním informací a informačních materiálů již existujících a jejich aktualizací ale i tvorbou a distribucí nových materiálů reagujících na legislativní změny.	MPSV
	22	Zaměřit se na cizí státní příslušníky vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR jako na skupinu se zvláštními potřebami.	MPSV
	23	Zajistit efektivnější využívání rekvalifikačních kurzů českého jazyka pro cizince.	MPSV
	24	Posílit prevenci pracovního vykořisťování.	
	25	Z dotací ze státního rozpočtu na sociální služby podporovat sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou také cizinci, zaměřené na odborné sociální a terénní poradenství, sociální rehabilitaci, terénní sociální práci (streetwork), vzdělávání sociálních pracovníků a dalších subjektů, aktivizační služby a azylové domy.	MPSV
	26	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podpořit projekty zaměřené na aktivní vyhledávání a oslovování cizinců prostřednictvím terénní sociální práce (streetwork).	MPSV, MV
	27	Z dotací ze státního rozpočtu a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat projekty, jejichž cílovou skupinou jsou také cizinci, zaměřené na odborné sociální a pracovní poradenství, terénní sociální práci (streetwork), vzdělávání sociálních pracovníků a dalších subjektů, podporu vstupu na trh práce.	MPSV, MV
	28	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně monitorovat vývoj situace a postavení cizinců v jednotlivých regionech a lokalitách s cílem efektivně řešit vznikající problémy a na zjištěné problémy bezprostředně reagovat.	MPSV, MV
	29	Vydat informativní příručku pro obce o specifikách práce s dětmi – cizinci.	MPSV
	30	Rozšiřovat okruh osob, kterým má být v souladu s legislativou EU zajištěna rovnost nakládání v sociálním zabezpečení, resp. umožněn vstup do systémů nepojistných sociálních dávek.	MPSV
	31	Aktivně podporovat účast relevantních pracovníků ÚP ČR na pravidelných setkáních Regionálních poradních platforem pořádaných Integrovanými centry.	MPSV
	32	Aktivně podporovat využívání služeb komunitních tlumočnicků/interkulturních pracovníků na pracovištích ÚP ČR).	MPSV
Orientace cizince ve společnosti	33	Poskytovat cizincům v předmigračním období v zemi původu poradenství a informace v rozsahu své působnosti a v ostatních případech zprostředkovat kontakt na příslušné orgány a instituce.	MZV, MV
	34	Zajistit aktualizaci, překlad, tisk, kompletaci a distribuci informačních materiálů pro předmigrační přípravu cizinců (film a informační brožura „Příští zastávka – ČR“) a jejich propagaci.	MV, MZV
	35	Zajistit, aby informační materiály pro předmigrační přípravu cizinců v příslušné jazykové verzi byly cizincům předávány prostřednictvím zastupitelských úřadů ČR a byly zveřejněny na webových stránkách zastupitelských úřadů ČR.	MZV, MV
	36	Poskytování adaptačně-integračních kurzů na základě dobrovolné účasti a zajištění propagace těchto kurzů.	MV
	37	Průběžnou aktualizaci systému odborné přípravy a vzdělávání lektorů a tlumočnicků adaptačně-integračních kurzů.	MV
	38	Provoz a překlady do dalších jazyků webové stránky pro adaptačně-integrační kurzy jako nástroje přihlašování cizinců na tyto kurzy a vedení databáze lektorů a tlumočnicků.	MV
	39	Aktualizaci, překlady do dalších jazyků dle aktuální potřeby, tisk a distribuci informační publikace i filmu „Vítejte v ČR“.	MV
	40	Zajistit aktualizaci instruktážního filmu „Jak na to“ i doprovodného letáku, který objasňuje procedury a postupy při vyřizování pobytových záležitostí.	MV
	41	Prezentovat instruktážní film Jak na to a distribuovat doprovodný leták na pracovištích OAMP i na webu MV, nejméně v 6 jazykových verzích.	MV
	42	Podporovat asistenci cizincům při vyřizování pobytových náležitostí, s důrazem na kvalitu služeb a kvalifikaci osob, které asistenci a tlumočení poskytují.	MV
	43	Aktualizovat imigrační portál MV www.imigracniportal.cz a zajišťovat telefonické i e-mailové poradenství k záležitostem pobytu cizinců.	MV

	44	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podpořit projekty na kurzy a semináře socio-kulturní orientace.	MV
	45	Průběžně zveřejňovat na webu www.cizinci.cz a www.mvcr.cz/cizinci nabídku informačních materiálů pro socio-kulturní orientaci ve společnosti.	MPSV, MV
	46	Posílit orientaci cizince ve společnosti prostřednictvím přípravy na zkoušku z českých reálií	MV, MŠMT
Vzájemné vztahy mezi komunitami	47	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat rozvoj lokálního komunitního soužití prostřednictvím společných aktivit místních obyvatel-cizinců i majority, zapojování cizinců do aktivit majority i účast majority na akcích pořádaných cizinci.	MV, MK, MŠMT
	48	Prostřednictvím dotačních řízení podporovat integrační aktivity založené na vlastní iniciativě cizinců.	MK, MV, MPSV, MŠMT
	49	Podporovat kulturní, osvětové či další akce organizované majoritní společností nebo cizinci s cílem většího sdílení informací o kultuře a poměrech v zemi původu cizinců i o podmínkách jejich existence v České republice, a vytvářet tak předpoklady pro vzájemné a neformální poznávání a setkávání a rozvoj nekonfliktních vztahů mezi komunitami	MK, MV
	50	Zajišťovat rozvoj webového portálu www.mezikulturnidialog.cz jako otevřené platformy pro aktivity v oblasti kultury, pro zvyšování informovanosti a výměny příkladů dobré praxe, zaměřené na téma mezikulturního dialogu	MK
	51	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU se zaměřit zejména na výzkum vztahů mezi cizinci a majoritou a situace a postavení cizinců v ČR.	MV
	52	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat realistickou a vyváženou mediální prezentaci postavení cizinců v ČR.	MV
	53	Využívat dle potřeby služeb interkulturních pracovníků, komunitních tlumočnicků a asistentů pedagoga z řad cizinců k usnadnění a zkvalitnění komunikace mezi cizinci, institucemi i veřejností.	MK, MPSV, MV, MPO, MŠMT
	54	Zpřístupnit na webu MZ k volnému stažení karty pro komunikaci zdravotnického personálu s pacienty-cizinci, a to nejméně v osmi jazykových mutacích.	MZ
	55	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů Evropské unie podpořit pořádání formálních i neformálních aktivit za společné účasti cizinců i majority, se zaměřením na plné generační spektrum účastníků.	MK, MV
	56	Prostřednictvím dotačních řízení podporovat projekty přispívající k vzájemnému poznávání české společnosti a příslušníků jiných kultur, národností a etnik i k nalézání vzájemného pochopení a tolerance; v dotačních řízeních umožnit účast také cizincům.	MK
	57	Realizovat odbornou debatu k vyprofilování konkrétních záměrů, jakým způsobem podporovat prezentaci české kultury, zvyklostí i tradic, a jak seznamovat cizince s hodnotami ČR i EU, s cílem stanovit konkrétní projektové záměry na rok 2017.	MK
	58	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU či dalších zdrojů podporovat výzkumy zaměřené např. na analýzu života jednotlivých komunit, vztahů mezi cizinci a majoritou, vzájemné vztahy mezi komunitami cizinců, sídelní segregaci, postavení žen-migrantek ve společnosti, bariéry integrace či indikátory integrace.	MV
Integrace na lokální a regionální úrovni	59	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat činnost a rozvoj Center na podporu integrace cizinců a provázanost činnosti těchto center s dalšími organizacemi včetně nestátních neziskových organizací, organizací cizinců a dalších institucí organizací v regionu.	MV
	60	Usilovat o zajištění trvalé udržitelnosti Center na podporu integrace cizinců tak, aby byla stálým prvkem systému integrace.	MV
	61	Prostřednictvím dotačních řízení podpořit projekty obcí na integraci cizinců na lokální úrovni.	MV
	62	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat činnost a rozvoj nestátních neziskových organizací na regionální a lokální úrovni, včetně podpory integračních aktivit a rozvoje organizací cizinců.	MV
	63	Prostřednictvím dotačních řízení podporovat výzkumné projekty k definování otázky možné míry segregace, dopadů na soužití majority a cizinců a také na chod jednotlivých obcí z pohledu negativních dopadů imigrace na infrastrukturu, občanskou a veřejnou vybavenost. Výstupy využít i v oblasti případných změn územních plánů obcí, které by reagovaly na nově vznikající potřeby a problémy.	MMR
Informovano st cizinců i	64	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat zvyšování informovanosti cizinců i dalších aktérů v procesu integrace,	MV

majority		včetně většinové společnosti.	
	65	Průběžně zajišťovat aktualizaci informačních materiálů a přístup k informacím pro cizince v rámci veřejné správy, včetně překladů těchto materiálů do jazyků cizincům srozumitelných.	MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ
	66	Informace pro cizince publikovat tiskem a/nebo je zveřejňovat na webových stránkách tak, aby byly přehledné, snadno přístupné a zveřejňované v jazycích srozumitelných cizincům.	MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ
	67	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat diversifikaci nástrojů k předávání informací s využíváním sociálních sítí, mobilních aplikací, internetu, virálních videí v jazycích cizinců, lokálních periodik i periodik cizinců atd.	MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ
	68	Neodkladně zveřejňovat informace týkající se cizinců, které vyplynou z legislativních změn.	MK, MMR, MPO, MPSV, MŠMT, MV, MZ
	69	Provozovat a ve spolupráci s MV ČR průběžně aktualizovat obsah webu cizinci.cz	MPSV, MV
Komunikace	70	Vytvořit a naplňovat novou komunikační strategii k posílení komunikace témat migrace a integrace, včetně informační kampaně formou veřejných debat, zaměřenou na laickou i odbornou veřejnost.	MV, Úřad vlády
	71	Vytvořit a naplňovat nové PR integrace, tak aby byla zajištěna informovanost veřejnosti o opatřeních státu realizovaných na podporu integrace cizinců i o výsledcích těchto opatření	MV, MPSV, MŠMT, MPO
	72	Provozovat speciální webové stránky o migraci a integraci.	MV
	73	Zpracovávat a distribuovat přehledy migračních aktualit s cílem budovat povědomí o situaci a nových trendech v oblasti migrace a integrace v zahraničí.	MV
	74	Zpřístupnit k volnému stažení na webu MZ komunikační karty pro komunikaci zdravotnického personálu s pacienty-cizinci v oborech Pediatrie, Gynekologie a porodnictví, Interní lékařství a Ošetrovatelství v řadě jazykových verzí.	MZ
	75	Zpracovat zdravotnické komunikační karty pro záchrannou službu.	MZ
Přístup cizinců ke zdravotní péči	76	Nová právní úprava byla zpracována ministerstvy vnitra, financí a zdravotnictví a předložena v prodlouženém termínu (v říjnu 2015) do legislativního procesu. Účinnost nové právní úpravy se předpokládá v druhé polovině roku 2016, byť datum nelze s ohledem na možný vývoj legislativního procesu předvídat.	MV, MZ, MF
Participace cizinců na veřejném životě	77	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU podporovat projekty založené na vlastní iniciativě cizinců.	MV, MPSV, MŠMT
	78	Motivovat kraje a obce k účasti cizinců do tvorby veřejné politiky prostřednictvím zapojení cizinců do svých poradních orgánů i vytváření komunitních plánů a integračních politik.	MV
	79	Prostřednictvím dotačních řízení a/nebo výzev v rámci fondů EU průběžně podporovat projekty zaměřené na seznamování cizinců s právy a povinnostmi obyvatel ČR a s možnostmi aktivní participace na veřejném životě.	MV, MPSV
Prohlubování odborných kompetencí	80	Zajišťovat vzdělávací semináře pro pracovníky regionálních Center na podporu integrace cizinců, partnerské organizace Center a pro pracovníky nevládních neziskových organizací poskytujících cizincům asistenci a sociálně-právní poradenství.	MV
	81	Zvyšování informovanosti a interkulturních a sociokulturních kompetencí pracovníků jednotlivých rezortů a dalších subjektů řešících záležitosti cizinců, včetně jejich přípravy na působení v přímém kontaktu s cizinci a v komunitách cizinců.	MV, MZ, MŠMT, MPSV, MPO
Statistika	82	Zpracovat aktualizovanou publikaci Cizinci v České republice, která bude obsahovat statistická data týkající se jednotlivých oblastí života cizinců na území ČR.	ČSÚ
	83	Zajistit a průběžně publikovat relevantní statistické údaje týkající se cizinců na území České republiky.	ČSÚ, MV, MPSV, MŠMT, MPO, MMR, MZ
Koordinace	84	Svolávat meziresortní poradu v rámci grémia zástupců resortů zapojených do realizace Koncepce integrace cizinců na úrovni ředitelů nejméně jedenkrát ročně, v případě potřeby vést bilaterální jednání.	MV ve spolupráci s resorty
	85	Pořádat informativně diskusní setkání se zástupci vysokých škol, zástupců krajů a obcí, vysokých škol, občanského sektoru atd. k podpoře vzájemné informovanosti, a to zejména v návaznosti na legislativní změny, dle potřeby také bilaterální jednání.	MV
	86	Vzhledem k požadavku efektivity a hospodárnosti vynaložených prostředků prohloubit obsahovou i finanční kontrolu poskytovaných dotací.	MV, MPSV, MŠMT
	87	Neodkladně informovat Ministerstvo vnitra ČR jako koordinátora integrační politiky: o jmenování resortního koordinátora integrace v případě personální změny na této	MK, MPSV, MŠMT, MMR,

	pozici.	MPO, MZ, MZV
88	Neodkladně informovat MV jako koordinátora integrační politiky o vyhlášení dotačních výběrových řízení na projekty vztahující se k integraci cizinců.	MK, MPSV, MŠMT
89	Neodkladně informovat MV jako koordinátora integrační politiky o vydání nebo aktualizaci informačních materiálů vztahujících se k integraci cizinců.	MK, MPSV, MŠMT, MMR, MPO, MZ, MZV